

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ivdici-||vm Cleri Et || Vniuersitatis Coloniensis De ||
Doctrina & uocatione Martini Buceri || ad Bonnam**

Billick, Eberhard

Coloniæ, 1543

VD16 K1829

Ivdivicm Depvtatorvm Per Clervm Et Vniuersitatem Colonien[sis] de libro
Martini Buceri, quem germanice quide[m], sed Heluetioru[m] lingua,
atq[ue] adeo Clero & Vniuersitati uix satis intelligibili, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-36822

IV DICIVM

DEPVATORVM PER CLERVM ET VNI-
uersitatem Colonienſem, de libro Martini Buceri, quem germanice quidē,
ſed Heluetiorū lingua, atq; adeo Clero & Vniuerſitati uix ſatis intelli-
gibili, ſcripſit, de doctrina & uocatione ſua ad Bonnā, & quid inde Bon-
nenſes expectare & ſperare debeant. Addit interdū, ubi res uidetur exi-
gere, breuis & ſuccincta ratio iudicij iſtius, ut ne quis putet Clerum &
Vniuerſitatem ſine cauſa, & non magis zelo Chriſti (quē teſtatū uolūt,
ſe nulla alia ratione huc cōmotos q̄ pro eiufdē Chri dei noſtri gloria &
orthodoxa fide aſſerenda) Bucero contradicere.

Initio negari non debet, quin Martinus Bu-
cerus multa tradat in hoc libro fidei ortho-
doxæ conſona & catholica, qualia ſunt: De
ſumma & ſanctiſſima Trinitate. De Chriſti
humanitate & diuinitate. De creatione rerū,
& reſtitutione per Chriſtum facta. De cauſa
peccati, quodq; uoluntatē malam, nō deum
accuſare oporteat quādo peccat. Quod aſſerit infirmitates cor-
poris omnēq; aduerſitatē extenuare cōcupiſcentiæ neruos. Item
in operatione boni cū gratia dei ſimul bonæ uoluntatis arbitri-
um requiri. Quod per miniſterium ſacramentorum gratia dei
nobis conferatur cum omnibus bonis fructibus. De remunera-
tione item bonorū operum. De miniſterio angelorum. Quod
ſancti intercedunt pro nobis & exaudiūtur. Quod ſacerdos eſt
miniſter publicus, & eccleſiæ nomine officium peragit. Item,
predicandum eſſe euangelium purum, nec eſſe alienos audien-
dos, & alia pleraq; quæ in preſens nihil opus eſt recitare. Verū
hæc omnia uel ante exortum Bucero docuit, multoq; melius
tradidit eccleſia. Nec eſt quod Bucero quisq; pro hac doctrina
debeat, ſed contra Bucero debet eccleſiæ, a qua accepit & didi-
cit. Atq; o utinam in cæteris quoq; ſuis dogmatis, eccleſiæ ſanctæ
catholicæ iudicium, fidem, & doctrinam deuotus ſequeretur, &
nō conuelleret atq; tam miſere dilaniaret, quæ ipſum genuit, &
libenter reſpiſcentem ac redeuntem, in gremium ſuum ruruſ
reciperet: ſed ille inflexibilis eſt & rigidus, utpote, multo iam tē

*Consiliū
Buceri.*

pore in heresi obstinatus, nec molitur aliud quam ut plures in eandem secum heresim attrahat. Proinde satis apparet ideo ipsum hæc suæ doctrinæ admiscere, ut simplices quosq; & imprudentes hac tam præclara ueritatis specie, ad reliqua similiter credenda adducat. Ad quod efficiendum arte insuper alia utitur, et personam sibi assumit catholici et euangelici prædicantis, qui præter gloriam Christi & animarum salutem nihil quærat amplius, qui pro ampliando regno Dei omnibus omnia fiat, paratus omnia subire & pro ueritatis ac pietatis assertionem sustinere. Sui dogmatis puritatem mirifice iactat, aliorum uitia reprehendit, diuersum à se sentientes prouocat ad certamen disputationis, permittit cuiuis de causa cognoscere, discernere, & diiudicare. Atqui isti sunt uermiculi quibus incauti pisces solent inescari, & trahi in nassam. Cæterum detergo fuco, si legatur liber Christiano ueritatis tenace ac deum timete animo, apparebit statim ingens errorum cumulus, in quibus sunt multi scandalosi & piæ aurium offensiuus, quidam grauioris mali suspitione turgidi, plerique uero plane hæretici ac dånati: quos tamen ipse pro catholicis dogmatis uidetur asserere. Quorum omnium pars bona ordine hic sequitur.

Error Bucce. de peccato originali contra gratiam baptismi. Censura.

Concupiscentiam, quæ reliqua est post baptismum facit esse peccatum seu iniustitiã, atq; adeo contedit, baptismatis perpetua pœnitentia perpetuaq; ignoscẽtia ac remissione peccati originalis opus esse. Neq; enim fatetur per baptismum peccatum illud semel auferri, sed tantum intuitu Christi baptismatis non imputari ad damnationem, si tamen peccato rursus non seruiant.

¶ Quo dicto, manifeste extenuat gratiam baptismi & meritum sanguinis Christi. Casum uero primi parẽtis per quem originale peccatum primum contraximus facit grauiorem restauratione, quam Christus sua morte nobis conquisiuit. Aliter Augustinus & catholice ad Bonifacium comitem scribit: Dicimus baptismata dare indulgentiã omnium peccatorum, & auferre crimina, non raderet nec ut oim peccatorum radices, in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum rescanda peccata: sic Apostolus ad Rom. viij. Nihil dånationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant.

Dicit naturā nostram repugnare deo, nec aliud facere posse: quod ne de diabolo quidem catholici ausint affirmare, ubi & Paulum male interpretatur, reddens p animalis homo, naturalis, & uidetur damnare naturam bonam, ac sentire idem cum Luthero dicente, q̄ contritio ante gratiā gratum facientem, faciat magis peccatorem. Quod autem hæc Lutheri sententia ipsi placeat, uel hinc apparet, q̄ alibi docet ueram p̄nitentiam ex uera fide & charitate dei nasci. Quum plerunq; p̄nitentia fidem uiuam & charitatem dei p̄cedat, atq; ad hæc dei dona hominē disponat. Vnde Christus & apostoli p̄dicabant p̄nitentiam in remissionē peccatorum. Sic Act. viij. Petrus adhortatur Symonem Magum: P̄nitentiam age ab hac nequitia tua, & roga deum si forte remittatur tibi. Et Cornelio Centurioni profuerunt sua opera antequam fidei lumen acciperet.

Bucerus
damnatur
naturam

Credidit Symon
nōq; fuit

Buceri error de origine p̄nitentia.

Consentit opera bona esse signa p̄sentis gratiæ dei, sed negat à deo mereri, aut p̄miū hæreditatis cęlestis eis quouis modo deberi. Contra illud Matth. xix. Omnis qui reliquerit domum uel fratres &c. centuplum accipiet, & uitam æternā possidebit. Item: Voca operarios & redde illis mercedem, Matt. xx. Et illud: Non est iniustus deus ut obliuiscatur operis uestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius qui ministratis sanctis & ministrastis. Heb. vi. Et illud ij. Thim. iij. Reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in die illa iustus iudex. Meremur enim ex promissione, quod utiq; est mereri, nam & ita merentur homines inuicem & appellant debitum.

Buce. error de merito operum bonorum.

Nō admittit ut angelos interellemus ad orandū pro nobis, quum tñ implorādo angelos hoc precemur, ut faciant, q̄d alioq; faciunt: offerūt enim orationes nostras ad deum, & custodiam nostram agunt. Apocalyp. viij. & Tob. xij. Addit Christū meruisse angelis, quod sacris literis non est cōsentaneum. Venit enim homines saluos facere, & nusquam angelos apprehendit, sed semen Abraham. Heb. ij.

Bu. male uetat implorare angelorum auxilium.

Dehortat q̄q; ab imploratione sc̄torum, ob id q̄d Christus est sūme misericors, aduocatus p̄ nobis apud patrē, & satisfactio p̄ peccatis nostris. Neq; tñ id ipsum expressis uerbis agit, sed reb;

A iij quas

quas ob oculos proponit, conatur efficere. Multis enim modis atterit implorationem hanc & eleuat, nec mukū abest, quin uideatur damnare, & ne ipsis quidē sanctis dicit admodū placere. ¶ Prædicata est & nobis dei misericordia, in quam anchoram spei nostrę defiximus, & scimus ipsum nihilominus esse iustum, atq; adeo nobis thronū gratiæ eius adēdum esse cum fiducia, ut misericordiā cōsequamur. Ad hoc adhibemus nobiscū sanctos, tam eos, qui agūt in terris, q̄ qui uiuunt in cœlis. Hoc em̄ deo placitū est & acceptū, ut per multorū intercessionem honoretur ipse, & nos adiuuemur. Oportet enim orare alterum pro altero, ut salutem consequamur. Hoc modo fecit Apostolus, & orationem pro se postulauit fieri. Theodosius cū sacerdotibus & populo omnia orationum loca circumibat, & ante martyrū & apostolorum thecas iacebat humi prostratus, poscens fida sanctorum auxilia. Neq; tamē ideo putandi sunt diffidentia aliqua circa misericordiam dei languisse, sed multo magis, ut plurimorum intercessionibus adiuti, recta deum adirēt. Ita & nos demeremur nobis sanctos legitima ueneratione, precamurq; ut nobiscum orent deum pro nobis. Non desperamus, non diffidimus, nō dubitamus etiam, sed deo hanc habemus reuerentiam, ut nō arrogemus nobis supplicandi dignitatem, simulq; rea nostra adeoq; trepida conscientia, consociatis sibi sanctis apostolis, martyribus, & deo dilectis confessoribus, meliori cum fiducia thronum gratiæ accedit. Hinc sunt Litanix illæ, quibus sanctorum agmina in clamamus, quarum usus peruetustus est: Cassiodorus em̄ Litanix meminit Trip. hist. lib. pri. & Nicephorus sub Valentiniano. Somnium est quod quidam putant sub Gregorio primum auditas.

Error Buri, de participatione bonorum operum.

Quemadmodum alibi negat nos mereri nobis, ita ubi de cōmunionem sanctorum in uno corpore Christi agit: negat deum nobis quicq̄ cōcedere intuitu & ob merita sanctorum suorum, contra clarissimos sacrę scripturę textus; in hoc bonitati ac liberalitati diuinæ blasphemio ore detrahens. Deus enim querit benefaciendi occasionem, & uult benefacta obedientiamq; sanctorum suorum tam abundanter tanq; copiose remunerare, ut me
rita

rita ipsa possint non uideri digna quibus tantum præstetur. Sic Gene. xxvi. dicit dominus ad Isaac: Dabo posteris tuis uniuersas regiones has, eo quod obedierit Abraham uoci meæ, & custodi erit præcepta mea. Sic iij. Reg. xv. de Abia rege: Propter David dedit ei dominus lucernam in Hierusalem, ut suscitaret filium eius post eum, eo quod fecisset David rectum in oculis domini, & nõ declinasset ab omnibus quæ præceperat ei. Sic & iij. Regū xix. Protegam urbem hanc propter me & propter David seruum meum. Remunerat itaque deus sanctorum suorum merita ex liberali sua gratia, uel inuitis impijs & hæreticis, quorum tanta est impietas, ut ne hoc quidem confiteantur, quod Laban ille idolorum cultor agnoscit, Gene xxx. Experimento didici, ait ad Iacob, quia benedixit mihi Deus propter te. & interim obtendit nobis Bucerus meritum Christi, quasi meritis sanctorum suorum Christo aliquid detrahatur, qui si recte intelligeret, merito Christi omnia pacata, siue quæ in cœlis sunt, siue quæ in terris, concederet etiam meritis sanctorum hoc esse, quod per Christum sunt.

Vicinum est huic quod paulo post subnectit: Eum qui nõ omnem opem & consolationem apud Christum quæsierit, hunc non dignabitur agnoscere neque sanctissima Christi mater, neque aliquis sanctorum, eo quod sancti hoc unice & præ omnibus quærant, ut ipsum pro domino ac saluatore nostro semper agnoscamus & amplectamur. Et statim subiungit: Sanctis nullum acceptius gratiusque obsequium, aut uenerationem chariorem impendi posse, quam ut omnem opem & consolationem quæramus & accipiamus à solo CHRISTO, & per Christum. Non ignoramus, deum, cum sit omnipotens, rerum omniũ causa prima, omnia efficere, atque adeo ab ipso descendere omnem cõsolationem omneque auxilium, quo in firmitati nostræ succurritur, at tamen non peragit omnia sine medijs ullis solus. Impressit enim non nihil uirium & potentie suis creaturis, scdm quas operentur & agant consequenter: ut soli dedit lucere & illuminare, dedit igni calefacere. Atque hæc eius potentie & bonitatis est gloria præcipua, quod non modo

*Error so
lariorũ*

*De quibus supra
ista destinatur*

B

ipse

ipse sit potens operari, uerum etiam potuerit creaturis dare operandi efficaciam. Iam absurdum fuerit neglecto igne quando calore opus est, à Christo calorem sine ullis medijs petere, & neglecto sole quærere lumen à Christo in specu quoopiã subterraneo: quid enim esset hoc aliud quã deo illudere aut ipsum tentare? Manifestum est igitur, nos recte & secundum dei uoluntatem, rerũ creaturarum uti subsidio, cum agnitione creatoris, qui hanc potentiam suis creaturis indidit. Ad eundem modum licet ab homine quoque consolationem & auxilium poscere. Nã & homini

Rom. 15
2. Cor. 1 dedit deus auxiliari & consolari posse suum fratrem, quod ipsum apostolos & sanctos uiros non raro fecisse compertissimum est. Hoc cum nõ ignoret Bucerus, nihilominus dicit à solo Christo omnem opem, omnemque consolationem esse petendam, atque hanc esse uenerationem sanctorum que fit ipsis gratissima. Cui sophisticam addit rationem, subindicã, quod si quis ab alio quoopiã quã à Christo solo hæc petat, cõsequi ut uideatur Christum neglexisse, nec eum pro domino & saluatore agnouisse. Fallacis istius consequentiã technas, non omnes deprehendunt, & tamẽ oēs optant Christum habere saluatore & dñm. Hinc simplices, & qui de consequentiã diiudicare non possunt, illationem cõsequi putant, & redduntur perplexi.

Nec multũ dissimile est & huic, quod habet eodẽ loco: Et si quiuis oret pro nobis quãdiu non ipsi conuertimur ad deũ & oramus, nõ potest nobis succurri, quod teutonice, & diserte his uerbis exprimit: So mach vns nit geholfen werden. Secundã quã sententiam fatetur orasse quidem Stephanum pro salute Pauli, & Paulum pro salute aliorum. At negat quenquã propter istas orationes consequutum salutem, nisi ubi se quisque conuertisset, & ipse quoque orasset. Quasi quis seipsum ex suis uiribus unquã conuerterit, & nõ potius conuertat nos deus ut conuertamur. Atque ut id ipsum Deus in nobis efficiat nequeant sancti ab eo obtinere: contra tam infinitas scripturarum autoritates, & receptam totius Ecclesiã fidem. Sed quorsum arripitur quod negat apostolos pro muliere Chananaica orantes exauditos, contra orthodoxorum patrum sententiam? An credit omnino, ei qui

Act. 7.

Rom. 1

Philip. 1

1. Thef. 1

Matt. 15

DE DOCTRINA ET VOCATIONE BUCERI. 6

ei qui non ipse orat nihil impetrari posse? legat Lucæ quarto apostolos pro socru Petri febribus affecta orasse & impetrasse. Ostendat autem & ipsam similiter orasse. Apud Marcū quinto, Filia archisynagogæ defuncta, non orat, & pater filię impetrat uitam. Sanatur lunaticus intercedēte patre, Lucę ix. Sic Mat. ix. Videt Iesus fidem offerentium & paraliticum sanat. Et ipsa q̄q̄ Chanaņa orat, sed filia sanatur.

*Et h̄c d̄ Ch̄
p̄ filia.*

Dicit solum Christum habere omnem potestatem in cœlis & in terris, ipsumq̄ solum hoc esse, facere & dare, quod utiliter petimus. Dicit solus Christus, quasi pater sit sua potestate despoliatus. Iam Christus sacramentorum suorum ministerio beneficia sua nobis confert, quædam etiam alijs uis nobis impartit, quæ certe aliud sunt q̄ ipse Christus. A deo solitudinis nomen solarijs istis arridet, ut etiam sine iudicio fere abutantur.

Dicit summam Evangelicæ doctrinæ huc spectare ut prædicetur per nomen Christi, pœnitētia & remissio peccatorum: cum ablegās apostolos suos Christus in orbem uniuersum, hoc de derit mandatum, Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docētes eos serua- Mat. vi.
re omnia quæcunque mandauit uobis.

Coniungit simul sacræ scripturæ doctrinam & traditionem, de quibus idem facit iudicium, & asserit patres omnes, tam doctrinæ quàm traditioni sacræ scripturæ in omnibus & credidisse, & sine dubitatione semper paruisse.

¶ Quod dictum quātum ad doctrinam attinet, uerum est, falsum uero de traditione. Neq̄ em̄ ita diu in ecclesia durauit apostolicę traditionis institutio, quæ habetur Actuum xv. Visum est spiritui sancto & nobis, nihil ultra uobis imponere oneris, quàm hæc necessaria, ut abstineatis uos à simulachris, suffocato, & sanguine: nam & ipse Paulus præcipit manducantem non iudicare. Neq̄ item quæ Paulus pro tempore illo tradidit, perpetuo sunt in ecclesia obseruata: ut pulchre deducit Ambrosius in epistolam ad Ephesios.

Traditiones seu instituta apostolorum mutant interdū.

Subiungit Bucerus doctrinis & traditionibus reliquorum omnium scriptorum quantumuis docti fuerint & sancti, aut

B ij quan-

IVDICIVM CLERI ET VNIVERSITATIS COL.

quantauiſ multitudi- ne congregati, patres & maiores noſtros, neq; fidem habuiſſe, neq; paruiſſe, niſi quatenus doctrine iſte & traditiones uerbo dei ſtatu- i & probari poterant.

¶ Quod de utriſq; falſum eſſe conuincitur: Primum enim ſem- per docuerunt patres, deficiente ſacra ſcriptura, acquieſcere do- ctrinæ in eccleſia receptæ, & ſententiæ ſanctorum patrum, ut habet Auguſtinus contra Manichæos. Palam eſt, inquiens, qđ in re dubia ad fidem & certitudinem, ualeat authoritas eccleſiæ catholicæ, & habetur diſtinct. xi. cano. Palam. Deinde quod ad traditionem attinet, nunq̄ fuit dubitatum, quin potuerit eccle- ſia in his rebus, de quibus nihil certi ſtatuit ſacra ſcriptura, leges condere, ut habet Auguſtinus ad Caſulanum, & allegatur diſt. xi. ca. In his rebus. Item in libro de fide Chriſtiana: & allegatur eadem diſtinct. ca. Catholica eccleſia. Et lib. ij. contra Donatiſtas, quem locum Bucerus more ſuo proſe citat, quum faciat contra ipſum. Apparet autem Bucerum hac ſua aſſertione uoluſſe con- cilia uniuerſalia, hæreticis omnibus inuiſa, eleuare, & authorita- tem ipſis detrahere.

Bucerus Non caret ſuſpitione, quod ubi agit de Confirmatione, non *confirma* appellat eam ſacramentum, neq; de miniſtro Confirmationis, *tioni ſa-* nempe de Epilcopo, ad quē proprie pertinet manuum impoſi- *cramen-* tio, neq; de Chriſmate, ullam facit mentionem, contra tot uete- *tum præ* rum canonum & ſacrorum conciliorum decreta.

terit. Ritur celebrandi miſſas hætenus in eccleſia uſitatum, uide *Miſſam* tur prorsus abrogare & auferre, & nouam miſſandi formam in *Buc. ſtu-* troducere uelle. Et in primis ubi fundamentum pro abrogandis *eet euer-* miſſis priuatis ſtatuit, aperte impingit: Affirmat enim cœnæ *tere.* dominicæ interſuiſſe omnes, quotquot Chriſto perfecte adhe- rebant, nec deprehenſi fuerant aliud feciſſe: quum neq; Zachæ-

Matt. 26 us, neq; Lazarus, neq; mulieres, quæ dominū ſequebantur, neq; *Mar. 14.* item ſeptuaginti illi diſcipuli, cœnæ legantur interſuiſſe, ſed tan- *Lucæ. 22* tum apoſtoli duodecim.

Aufert Aufert miſſas priuatas, nec admittit miſſarum pluralitatem, *priuatas* concludens, quod in una eccleſia, una ſola cœna, eaq; omnibus *miſſas* communiter impartienda ſit: quum unus tantum ſit Chriſtus, huius

huius coenae cibus. Quasi non sit idem sacramentum, quod Roma & Coloniae, quod in templis diuersis, aut in eodem templo per diuersa altaria exhibetur. Siquidem locorum distantia non potest discindere sinaxim, ut quae constat ex unitate sacramenti, non loci. Fuisse autem & olim in ecclesia plurium ac priuatae missarum usum, & non ita recenter consuetudinem priuatas missas ac plures in eodem templo celebrandi introductam, manifestant plerique canones ex antiquissimis patribus relati in Decretum: De consecratione distinctione prima.

carum pluralitate.

Præterea permittit sacerdoti, secundum presumptum suum de facie externa, iudicium repellere à communione peccatorem nondum condemnatum aut declaratum, contra ecclesiasticæ disciplinæ formam & legem, de correptione fratris Matt. xviii: Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipsum solum. Sequitur: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Huic est simile quod iubet uitare ministerium malorum sacerdotum priusquam iudicentur, aut secundum regulam euangelicam corripiantur. Allegat Cyprianum lib. i. epist. iij. & libro ij. epist. x. cum tamen utraque epistola, nihil ad hanc intentionem conferat, sed magis faciat contra Bucerum, in hoc quod Cyprianus excludit precipue hereticos a communione & ecclesia.

Buc. damnat non iudicatos.

Cyp. li. ij. epist. iij.

Non caret suspitione, quod ubi tam diserte de Eucharistia agit non meminit commixtionis aquæ cum uino, quin nihil fere sonat aliud quam panem & uinum, contra sacros canones & patrum definitiones, in quibus diuus Cyprianus asserit hanc commixtionem ex Christi institutione in ecclesiam deriuatam.

Plane & expresse dicit, in pane & uino domini administrari nobis uerum eius corpus & uerum sanguinem. Quod dictum plura complectitur. Primum: Esse simul in hoc sacramento res quatuor quæ porrigentur nobis, scilicet, panem, uinum, corpus, & sanguinem. Ipse tamē tres tantum supputat, panem, uinum, & corpus, qua loquendi forma, neque scriptura, neque patres unquam sunt usi, sed nouitium est Buceri figmentum, dicitur

Hereses Buce. de corpore & sanguine domini.

B iij Christus

Christus: Hoc est corpus meum. dicit Bucerus: in hoc datur corpus meum. Alterum, nullam esse cōversionem seu transubstantiationem panis, in Christi corpus: aut uini, in eius sanguinem, contra sanctorum cōciliorum definitiones, & tam Græcorum q̄ latinorum orthodoxorum patrum sententiam. Tertium, in solo usu & administratione sacramenti, tantum cum accipitur aut bibitur, adesse sanguinem & corpus domini. Atque hinc quarto fiet, ut non liceat conseruare, neque conseruatum adorare sacramentum. Ac quinto demum, ut nō liceat de loco ad locum transferre. Cum tamen ueteris ecclesiæ patres nō longe ab apostolorum tempore hæc fecerint & facere docuerint. Nec est difficile isthuc ipsum, ex patribus, ex indubitatis historijs, & generalium conciliorū & Synodorum constitutionibus & decretis, conmonstrare.

De communionem sub utraque specie. Contendit communionem sub utraq; specie esse omnibus Christianis necessariam, quum propter institutionem & mandatum Christi dicentis: Bibite ex hoc omnes. tum quod iusserit Christus: Hoc facite in meam cōmemorationem. Hic ait Bucerus: Nemo debet contemnere tam graue mandatum, nemo debet præsumere uelle melius statuere, modo Christū agnoscat suum deum & saluatorem. Ita dicit ecclesiæ Christi facere, quasi quæ dat speciem unam sit ecclesia diaboli.

¶ Scimus liberū fuisse olim sub una uel duabus speciebus communicare, neq; quod tunc fiebat per nos improbatum. Quum scirent autem Christi fideles, & indubitato crederent, Christum non esse dissectum in partes duas, secundū duo sacramenti huius signa, & quantum accipitur sub specie utraq; tantundem accipere de Christo qui alteram solam perciperet. Deniq; mandatum Christi pertinere magis ad rem sacramenti, q̄ ad signa externa, non dubitauerunt quidā à calice abstinere, cōtenti totū Christum sub panis specie accepisse. Neq; hoc ita nuper fieri cœptum in ecclesia, quū sub Gelasio papa, qui uixit ante annos abhinc mille ea consuetudo usq; nunc inualuerit. Itidem seculo illo tentabant & sacerdotes cōmittere: quidam enim sumpta corporis dominici portione à calice sacrati cruoris, inquit Gelasius

Ante annos plus mille sub una specie communicationem.

sius abstinere, si tamen uerum est quod in explicādo Gelasio
 dicit Bucerus, sumere & abstinere esse sacerdotum, plebeiorū ue
 ro accipere & arceri. Habet enim Gelasius q̄d sumpto corpore
 abstinerint à calice sanguinis. Nunquam autem licuit sacerdotibus
 quod faciebant laici sibi permittere, ut quorum sit consecrāre &
 offerre secundum Christi exemplum, quem in altari representant,
 & mysteria integra tractare atque conficere, quæ sine grandi sacrilegio
 diuidi non possunt; hinc præcipit, ut qui non sumentes ipsi abstinere,
 aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur. Verum
 quis ad hanc necessitatem coget laicos? Christum in sacramento percipientes,
 non autem representantes, altaris mysteria contemplantes, non confici
 entes, sed fructum tm̄ expectantes, quem quū sub alterutra tm̄
 specie totū percipiant, rebus contēti & deo grās cum om̄i humili
 tate & deuotione agentes, nō sunt de speciebus amplius solliciti.
 Quæ quum sit pia, religiosa, simplex & sancta deuotio, quanta
 est calumnia talibus affingere q̄ contemnant mandatum dei, quod
 non agnoscentes Christum deum & saluatorem suum esse, uelint
 potiora q̄ ipse instituerit tradere? Quum nullum legamus de utriusq;
 speciei communionem mandatum quod ad om̄es etiam plebeios pertineat.
 Et si quid forsan appareat alicui præceptum quantum ad communionē
 attinet, quis nesciat hoc magis ad rem sacramenti, q̄ ad externa
 signa pertinere? Et Apostolus ait: Vnus panis & unum corpus multi
 sumus, omnes qui de vno pane participamus, non facta calicis (secundum
 Græcorum & ueterum Latinorum codicum fidem) mentione. Proinde
 hanc consuetudinem tot annorum seculis in ecclesia Christi receptam,
 & usu longo comprobata, patres in concilio Constantiensi, sessione
 xij. atque item in concilio Basiliensi, sessione xxx. pro lege susceperunt;
 quam non liceat priuato cuique pro suo sensu discindere, & schisma
 in ecclesiam dei introducere. Neque hoc debet alicui uideri nouum,
 aut ab ecclesiastica regula alienum, quod traditiones interdum ex
 causis iustis uariantur, salua doctrinæ integritate. Sic enim &
 Apostoli fecerunt, qui aliquoties baptizarunt in nomine I E S V,

Sacerdotes debent utranque speciem sumere.

ad Corin

quum Christus iussisset & disertis uerbis mandasset baptizare omnes gentes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Paulus & post Paulum rota ecclesia non mutarunt, sed abrogarunt constitutionem apostolorum per spiritum sanctum, atq; adeo per ipsum Christum traditam, quæ habetur Act. xv. Visum est spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere uobis oneris, quæ hæc necessaria, ut abstinere uos ab immolatis simulachrorum & suffocato & sanguine. Vbi & hoc annotandum, quod istorum obseruantia dicitur necessaria, & tamen nunc est abrogata. Idem Paulus formam dñicæ cœnæ in parte saltem mutauit. Ecclesia cum incrementum & uires accepisset, præcepit ieiunos communicare: quæ consuetudo etiamnum durat in ecclesia, quum apostoli post cœnam communicassent. Fuit aliquando usus in ecclesia eucharistiam etiam paruulis dandi & sensu captis: quod utiliter uetitum est fieri. Olim in ecclesia præsentibus & petentibus dabatur utriusq; speciei communio, absentibus autem & infirmis mittebatur cõmunio unius speciei: quod nõ est difficile ex multis canonibus & uniuersalibus concilijs demonstrare. Proinde non oportet de necessitate eum ritum cœnæ dñicæ omnibus imponere quem obseruauit Christus, alioqui erunt & cœnantibus pedes lauandi, & agnus comedendus cum azimis, secundum Iudaici ritus consuetudinem: at quis nisi insanus ita constituat? Ex quibus fit perspicuum, accipientes & dantes contra ecclesie consuetudinem conciliorum autoritate firmatam utraq; sacramenti speciem, recedere non quidem a fide catholica, nisi credant Christum quoq; diuisum, sed ab unitate & obedientia ecclesie, quæ est corpus Christi, atq; adeo esse schismaticos. Eos uero qui docent aut unam solam, aut duas simul species esse de necessitate salutis necessario accipiendas, hæretica docere, quum res ipsæ potius quæ signa sint de necessitate salutis, & in ecclesia præsentibus utranq; speciem sacerdotes accipiant, & laici unam: non utiq; ad damnationem, sed ad salutem.

Hereticum est asserere utranque speciem esse necessariam.

Huc separat coram Christo Diuidit corpus & sanguinem Christi secundum panis & uini eternas species, atq; adeo Christum ipsum perfidus iste diuidit. Si non diuidit enim, ita suam fidem explicet, ut simplices eius scripta

pra legentes, in eam opinionem non prolabantur.

Tradit non solum presbyterū consecrare, sed cum illo & consecrare & sacrificare populum quoq;

*sti a san-
guine, &
ediuerso.*

¶ At quum ubiq; fere proponat nobis Bucerus exemplū Christi, quærendum ab ipso putamus, cur hic à Christi exemplo tam alienus est? An forte credit nō Christum solum, sed cum Christo consecrauisse & sacrificasse ipsos quoq; apostolos? Ita perit sapiens in sapientia sua, ut obscuri abbatis dictum, Christi factio, & ecclesiasticæ doctrinæ præponat: tamen si fatendum est populum sacrificio sacerdotis consentire.

Oblationis & sacrificij uocabulū prauissime huc illuc detorquet, si quo modo quæat magistro suo Luthero (neganti misam esse sacrificium) patrocinari, & sacrificij uocabulo aliam quæ habeat significationem affingere. Cōfitemur usitatum patribus quod in missa Christi corpus immoletur, offeratur, sacrificetur deo patri pro nobis. ¶ Neq; hoc negare potest, quum id testentur Dionysius, Cyprianus, Chrysostomus, Cyrillus, Augustinus, & ueteres prope omnes. At Bucerus contendit hæc uerba, immolare & sacrificare, nihil aliud esse quæ sanctificare, distribuere, percipere, gratias agere, offerre deniq; totam ecclesiā deo per Christum, & id ipsum elemosynis testari. Quis aut tam rudis est literarum, ut nesciat aliud esse immolare & sacrificare, quæ sit sanctificare, percipere, gratias agere, hæc ipsa quæ Bucerus habet? quin hucusq; hostiæ salutaris inimicus descendit ut interpretetur, offertur pro nobis, id esse quod annuntiat & distribuitur nobis. Est quidem uerum oblationem hanc sanctificari & distribui nobis: uerum nihilominus supra hæc offertur quoq; & sacrificatur deo patri pro nobis.

*Bucerus
in gratis
am Lute-
ri uerita-
tem sacri-
ficij ne-
gat.*

Inter hæc affingit nobis ridiculam opinionē, quasi credamus in hoc sacrificio deo patri suum filium dono dari, aut certe quasi credamus hoc ope filiū reddere acceptabilem deo patri pro nobis.

Lupus non canis

¶ Quis hæc unquam quæ impostor ille nobis affingit uel per somnium cogitauit? Nos uero perpetuum illud sacrificium & oblationem inæstimabilem sistimus ante patrem, cui filij passionē & sacrificium representamus, orantes, ut pater sacrificium illud

C odora-

IVDICIVM CLERI ET VNIVERSITATIS COL.
odoratissimum pro satisfactione delictorum nostrorum susci-
piat, nobisq; reconcilietur, qui iam sumus illi cōcorpores facti.
Atq; hoc pacto illum ipsum, qui perpetuum sacrificium est,
neq; unquam ab eo quo pependit in cruce tempore sacrificiū
esse cessavit, uotis omnibus cupimus pro nobis suscipi, ac nos p
ipsum & in ipso reconciliari.

Absentes
& defun-
ctos ex-
cludit B.
a fructu,
Missæ.
Sacrifici-
um pro
defunctis
Rursus sacramentarius impingit & dicit inutile oblationem
ei qui non percipit communicando.

¶ Quo dicto palam excludit omnes absentes, omnesq; uita de-
functos à sacrificij istius fructu. Contra ecclesie & orthodoxo-
rum patrum fidem. Claret enim ex epistol. ix. lib. pri. Cypriani,
olim in missa pro defunctis supplicatū & sacrificatū. Sic Aug.
in Ench. ad Laurentium: Neq; negandum est (inquit) defuncto-
rum animas pietate uiuentium leuari, quum pro illis sacrificiū
mediatoris offertur. Ea; sententia est Augustino pluribus in
locis usitata, sed & alij pleriq; patres id ipsum expresse nobis at-
testantur, è quibus libuit Ioannis Damasceni quem Oecolam-
padius latinum fecit, uerba subijcere: Apostoli (inquit) discipuli
saluatoris qui totum mundi circulum uiuum cœpere prædican-
do uerbum, quod suis oculis uiderant, in tremendis uitalibusq;
sacramentis, memoriam eorum qui fideliter obdormierant ha-
bendam edixerunt. Quod adhuc firmiter atq; adeo sine contra-
dictione obseruat apostolica & catholica ecclesia Christi & dei,
à finibus usq; ad fines terræ, ab eo; tempore usque ad præsens,
& in finem mundi usq; Hæc Damascenus.

Vnifor-
mis ritus
celebran-
di Missas
Bucero di-
splicet.
In suggillationem ecclesiasticæ cōsuetudinis proponit nal-
centis ecclesie initia, qñ nondum erat stata aliqua & præscripta
forma missas celebrandi in ecclesiam introducta, & uidetur hæc
libertatem probare & optare, ut relinquatur arbitrio sacerdo-
tis, quo ritu & qua uelit forma celebrare. Vnde confusio, sectæ,
schismata, & perpetuæ contentiones in ecclesia absque dubio
nascerentur: quod cum patres experimento didicissent, uoluis-
sentq; ecclesie unitati & concordie bene & optime consultum,
constituerunt, ut in præcipuis missæ partibus per omnes eccle-
sias unifor-

fiat uniformis ritus obseruaretur. Hinc est ille canon ex concilio Gerundensi in decretum relatus, de consecratione distinct. secunda, Cano. Institutio missarum.

Astantibus & missam quamuis religiose audientibus nihil ui-
detur fructus ex ea tribuere, nisi simul sacramento communi-
cent: quum & orationum & laudum & gratiarum & pacis, atq;
oblationis sint haud dubium participes, possintq; & si non per
externa signa, saltem per fidem in uoto communicare, secun-
dum illud Augustini: Vt quid paras dentem & uentrem? crede
& manducasti. Ad idem ualet canon de consecrat. distinct. pri-
ma, Missas die dominico, Sed quomodo probat, quod de suo sen-
su nobis pro euangelica traditione effudit?

*B. non cō
munican
tes exclu
dit a Mis
sa.
Audiētes
commu-
nicant uo
tis & fia
de.*

Admiscet ibidem calumniam & nos traducit quasi in eccle-
sia nostra que est catholica, non habeatur memoria passionis &
beneficiorum Christi, sed remittantur homines ad externum
cultum & actiones sacerdotis, & non ad sacrificiū & opus Chri-
sti, quum sacramentarij ipsi uideantur potius in hac parte quam
nos peccare.

Vbi de pœnitentia agit, numerat quidem contritionem, cō-
fessionem, & emendationem pœnitentiæ partes. Verum con-
fessionem non uidetur exigere propter absolutionem & pec-
catorum remissionem, sed magis propter informationem & cō-
muniū quo simplices semper indigent. Ac peccatorum enume-
rationem adeo non exigat ut derideat etiam. At quomodo ac-
cusabit se peccator nisi enumeret peccata quorum sibi conscius
est, ut ab ijs absoluat? Oportet enim absolutionem confessio
ut præcedat, sicut scriptum est: Dic tu prior iniquitates tuas, ut
iustificeris, Esaia quadragesimo tertio. Et cum in peccatorum
enumeratione luxanda sit admodum facilis, est aliud horrēdum
quiddam quod extorqueat, nimirum.

*Error B.
de confes
sione.*

*Bu. dama
nat omnia
opa
nostra.*

Vult ut confiteamur omnia opera nostra esse iniqua, diu-
inæ maiestatis offensiuā, & æterna damnatione digna.

C ij Si autem

¶ Si autem hoc uerum est, quid Christiani habemus præ ethnicis & incredulis amplius? quantulū distant opera nostra ab operibus illorum, si hoc malum est nobis cum ethnicis commune? & quid grauius poterit illorum operibus ascribi, q̄ hic nostris tribuat? & tamen ne illorum quidem opera audet Apostolus tantę damnationi submittere. Ait enim ad Rom. ij. Gentes quę legem non habent, naturaliter quę legis sunt faciunt, & ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium illis redente conscientia ipsorum, in die cum iudicabit dominus occulta hominum. Et quis, nisi impius, dicat, omnia opera Cornelij

Ast. 10. Centurionis nondum licet regenerati, fuisse diuinę maiestatis offensua, tantū abest, ut uerum præiudiciū de operibus regnatorum in Christo, Bucerus pronuntiauerit: quum sint ipsorum opera bona & sancta, ipsosq; comitentur in uitam futuram, secundum illud Apocalypsis: Opera enim illorum sequuntur eos, Sic pri. ad Corinth. xv. Stabiles estote & immobiles, abundantes in opere domini semper, scientes, quod labor uester non est inanis in domino. Et ad Roma. viij. Nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Sic quoq; ij. ad Thimo. ij. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitię. Isaię xxxvij. Memento quęso quomodo ambulauerim coram te in ueritate & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim.

Buce. re= Opera pœnitentię requirit quidem, sed negat esse satisfactoria. *quirit o=* Contendit enim per opera pœnitentię non compensari peccata præterita, neq; esse ullam peccatorū nostrorum satisfactionem, præter sanguinem Christi. *pa pœni=* Ea; de causa torquet in alienam sententiam quod dicitur Daniel. iij. Peccata tua elemosinis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum, forsitan ignoscet deus delictis tuis. *tētia, sed* Cyprianum quoq; peruertit in sensum uerbis contrarium. *negat es=* ¶ Sed quid attinet eam uim facere Danieli & Cypriano, & impotenter contra spiritum scripturę luctari? qui disertis uerbis satisfactionem expressit, tam innumeris testimonijs. *se satisfa* Quanto melius hæreticus iste docuisset, dei misericordiam *ctoria.*

ricordiam esse, quod sustinet delicta nostra operum satisfactio-
 ne compensari. Non quidem satisfactione reconciliationis aut
 propitiationis, quam soli Christo referimus acceptam, sumus
 enim per sanguinem ipsius, quum fuisset inimici, deo recon-
 ciliati: Sed satisfactione vindicatoria & emendationis, quam de-
 bemus de nobis ipsis sumere, ne incidamus in manus dei iudi-
 cis iusti, apud quem tanta est iustitia, quanta misericordia. Ita i.
 Chorin. xi. inquit Apostolus: Quod si nos ipsos diiudicemus
 non utiq; iudicemur: dum autem iudicamur à domino corri-
 pimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Et hæc est vindicta
 illa & satisfactio, quam operatur pœnitentia stabilis in salutem.
 ij. Chorint. vij. Atq; in hunc modum loquitur Augustinus de
 afflictionibus, quas perpetimur post reconciliationem, tractatu
 cxxiii. in Ioannem. Item in lib. de ecclesiasticis dogmatibus, do-
 cet satisfacere per opera cõmissis peccatis contraria. Ita Cypria-
 nus sermone quinto, de lapsis: Ne cesset in agenda pœnitentia,
 atq; domini misericordia deprecãda, ne quod minus esse in qua-
 litate delicti uidetur, in neglecta satisfactione cumuletur. Confi-
 teatur singuli delictum suum, dum admitti cõfessio eius potest,
 dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes apud dominum
 grata est. Et. i. lib. epist. iij. Satisfactionibus & lamentationibus
 iustis delicta redimere. Hoc modo patres reliqui, quod de satis-
 factione sensuerunt, simplicissimis uerbis exposuerunt, alluden-
 tes ad illud Apocal. xvij. Quantum se glorificauit, & indelictis
 fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Qui facit patres ali-
 ud q̄ uerbis dixerunt, sentire; fatebitur aut falsa mente fuisse, ut
 qui aliud dixerint, aliud senserint: aut linguæ latinæ tam imperi-
 tos, ut quid satisfactio significat ignorauerint.

Tandem subiungit remissionem peccatorum non expectan-
 dam propter nostram confessionem, aut opus sacerdotis, sed pro-
 pter absolutionem: at absolutio est opus sacerdotis, secundum
 illud: Quorum remiseritis peccata &c.

Vbi de ordine ecclesiastico agit, diuidit uniuersum populum
 Christianum in duas tãtum partes, nempe Clericos & Laicos.
 Clericos dicit esse, qui publico ministerio perfunguntur in ec-

Per Dei
 gratiam
 opa no-
 stra sunt
 satisfac-
 toria.

Psalm. 7

In xxi. ca
 put ioh. d.

eclesia ad plebē: quales sunt apostoli, prophete, euangeliste, pasto-
res, doctores, Episcopi, presbyteri, quibus adiicit Archidiacono-
nos, diaconos & subdiaconos. Ceteros omnes qui nullo mini-
sterio ad plebem in ecclesia perfunguntur, reijcit ad laicos.

Cantores negat ecclesiasticum ministeriū exercere: uult autē
ut infimus gradus Clericorum sit esse lectorum, unde cantores
ad laicos reijcit, cōtra canonē apostolorū xliij. qui cantores nu-
merat in clericos. Itidē faciūt patres, historiē ueteres & synodi.

B. aufert
sacerdo-
tij ordi-
nema.

Nec uidetur sacerdotij ordinem relinquere in ecclesia, sed in-
nuere magis omnes christianos esse sacerdotes. Imo ubi de eu-
charistia agit, habet pro confesso nos omnes esse sacerdotes. Et
quum agat illic de sacrificio, quis aliud intelligat sacerdotium quā
eucharistię consecratio & sacrificium requirat? huc facit quod
ministros huius sacramenti alicubi appellat seniores, eltern, uo-
lēs (ut apparet) innuere quum habeat omnes pro sacerdotibus,
posse ex uniuerso christianorum cetu, etate aut moribus senem
quēlibet ad sacrificandum & consecrandum adhiberi. Est autē
damnata heresis, hoc sacrificium per quoslibet posse confici &
sacrificari, nisi accepta ordinatione & manuum impositione ab
episcopo. In cōsilio Niceno Can. xviij. declararūt patres quod
sacerdos habeat potestatem offerendi, non autem diaconus:
secundum quam sententiam de summa trinitate & fide catho-
lica, cano. Firmiter, dicitur in constitutione Innocentiij tertij in
concilio generali: Hoc utique sacramentum (loquitur de sacra-
mento eucharistię) nemo potest conficere nisi solus sacerdos, q
rite fuerit ordinatus secundum clauēs ecclesię, quas ipse concessit
apostolis eorumque successoribus Iesus Christus. Quamquam
generali quadam significatione fatendum sit, omnes Christia-
nos esse sacerdotes, propterea quod se suaque omnia deo offerant.

Monachos quoque & regulares (ita enim canonicos appel-
lat) negat esse ministros ecclesię: cotendit autem non esse, sed
solo nomine appellari clericos, quos & ipsos propterea inter
laicos numerat. Nec est obscurum qua intentione illud faciat.

Hęc quum tam fidenter pronuntiet, non ignorat tamen ali-
ter se habere: nam uaria quondam fuerūt monachorū instituta,
quidam

quidam enim in monasterijs habitabant cenobiticam uitā agētes, alij per heremum dispersi anachoritę sunt dicti. Persequutio nis tempore innumera laicorum multitudo ad heremum confu git: et hi quoque proprium & admirandum uitę genus sibi cōstituerunt, & in tantum successu temporis succreuerunt, ut per Imperatores ad militiam cogerent. Verum hodie ex omnibus monachorū generibus soli fere cenobitę restāt, & illi potissimū, quorum originē Eusebius Cesariensis libri ij. historię ecclesiasti cę ex Philone refert sub Marco euangelista apud Alexandriam, qui continentiam professi, in commune conferebāt sua omnia, ut inde cōmuniter uiueretur, psalmos & hymnos ueterum diu noctuque canebant, & novos quoque componebant, omnibus eos & metris & sonis honesta satis & suauis cōpage modulātes. Non uiri tantum, sed & femine uirginitatem sectantes, quibus post Eusebiū Sozomenus refert domos fuisse sacraria, q̄ ^{scilicet} & monasteria nuncupātur, in quibus hoc genus uirtutis diuine mentem habens semper cōtemplatur omniū creatorem deū, & eū die noctuque colere cōuersatione solitaria, diuina celebra re mysteria, psalmis, hymnis, & litanjs placare sibi studet, ut ha betur tripartitę historię, lib. pri. Secundum quorum institutum magnus quoque Basilius docuit in unum coire, monasteria cōstruere, psalmis, hymnis, & orationibus uacare, ut habetur eccle siasticę historię libro xi. hinc tam multa monasteria multa que collegia, in quibus non quidem ministerio sacramentorum ser uitur principaliter, sed grex cauentiū & laudantiū deū habitat, per principes & imperatores religiosissimos cōstituta & fūdata sunt. Hos ueteres cultores & cultrices appellarūt, q̄ tamē postea etiam monachi & monachę sunt dicti. Ex quibus cum ecclesia crescente, uaria uiuēdi instituta nascerent, remāsit monachicū nomen apud cōnobitas eos qui seuerius, at qui laxius & remis sius aliquanto genus uitę elegissent, regulares, seu à gręca uoce canonici sunt nuncupati. Communiter tamen omnes nunc re ligiosi, nunc spirituales, nonnunq̄ ecclesiastici appellantur: qui bus nominibus à laicis secernuntur, & nihilominus qui sacris ini tiantur sunt & clerici.

*Varia mo
nachorū
instituta.*

*Cœnobio
ta.*

*Monaste
ria in ec
clesia prę
mitiua.*

*Qui Mo
nachorū
nomine
intelligū
tur.*

B. falsus. *Monachi & laici discreti.* *Qui laici.* *ei.* *B. falsus.* *Error. B. de bonis opibus.* *bum*
 lam ut fortasse uerum sit quod apostolorum tempore quando
 nulli erant distincti monachi, populus Christianus fuerit diuisus
 in clericos & laicos, non est tamen quod Bucerus affirmat uerū,
 monachos apud ueteres inter laicos recēditos. Siquidē a tempo
 re quo cēpit ecclesia florere, cultus diuinus augescere, monasteria
 & collegia ædificari, semper fuerunt monachi a laicis discreti.
 Hinc Chalcedonense concilium diuidit populum Christianum
 in clericos, monachos & laicos. can. iij. vi. & vij. Itidem plera-
 que alia concilia faciunt. Verum non diu durauit ista distinctio,
 statim enim cēperunt pars populi christiani appellari religiosi,
 in quibus erant monachi & clerici; pars seculares, quo nomine
 laici ueniebant. Hinc tam multi ijdemque ueteres canones, qui
 utrisque suam regulam & uiuendi formam præscribunt, religio-
 sis scilicet & secularibus.

Quod Bucerus ex concilio Chalcedonensi remouet mona-
 chos à rebus, bonis, & functionibus ecclesiasticis, similiter ini-
 quum est: concilium enim Chalcedonense hoc solum habet, qd
 non liceat clericis & monachis conducere prædia aliena, & se
 secularibus miscere negotijs, in quo ipso quoque canone mo-
 nachi cum clericis a laicis tanquam secularibus separantur: adeo
 non faciunt pro falsario isto canones quos pro se citat. Canon
 quartus prohibet monachis, ne relictis monasterijs ecclesiastica
 uel secularia negotia perturbent. Canon xvi. habet, uirginem
 que se deo domino consecrauit, similiter & monachū non licere
 nuptialia iura contrahere: Quod si hoc inuēti fuerint, perpetrā-
 tes excommunicentur. Sed quid hæc pro Bucero aut cōtra nos,
 ut opponat monachis concilium Chalcedonēse? At xxiiij. canō
 eiusdem concilij plane contra Buceros facit: non solum enim
 permittit monachis prædia possidere, quin etiam confirmat &
 statuit, ne monasteriorum bona uertantur in usus seculares. Qñ
 uero Bucerus hoc modo allegat patres & canones, & falsa suf-
 fragia mendicat, quis non uideat quo spiritu agitur?

Vbi de operibus agit, dicit deū nihil præcepisse præter opera
 proximo commodantia, ea que sola esse opera bona: false nimi-
 rum & pessime, Christus enim Mariam sedentē ad pedes & uer-

bum audientē, negotiosæ Marthæ prætulit: sed ex spiritu quo cetera. Hęc quoq; sunt in suggillationē sanctorum anachoritarū, heremitarum, monachorum, & cōtemplatiuorum patrū dicta, ut qui neglexerint, secundum Bucerum, id quod deus unice præcepit. Sed non est mirum isthęc apostatam asseuerare.

Hinc est & illud prophani pectoris uotum, q̄ oprat ut clerici & monachi ad ea ecclesię ministeria quę ipse uidetur exigere in epti, aut non satis uoluntarij, relicto instituto clericali & monachico, præficiantur negotijs secularibus. An uero hoc est reformare? contra illud Christi: Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno dei. Sic Augustinus in psal. lxxxij. Quibus placet, relicta omni spe seculari, & omni actione terrena, conferre se in societate sanctorum, in communem illam uitam, ubi non dicit aliquis aliquid sibi proprium, sed sunt illis omnia cōmunia, & est anima una, & cor unū in deum: quisquis inde recedere uoluerit, non talis habetur qualis ille qui non intrauit. Ille enim nondum accessit, iste retro respexit. In eandē sententiam loquitur psalm. lxxv. ut de alijs patribus & innumeris canonibus taceamus. At at quid sibi uelint per Bucerum oblati libertas & tam blandę sereenes, non est obscurum.

Nec istud item suspitione caret, quod ordinem non appellat sacramentum, neq; meminit quod ad solos episcopos spectet ordinare. Et aperte satis uidetur admittere cui libet inuadere & occupare ecclesię ministeria, non habita neq; electionis neq; consecrationis aut ordinarię institutionis ulla ratione, tantū si quis se ipsum iudicet ad ministeria idoneum, & spiritus occulta in spiratione uocetur. Ut sit ecclesia tanquam infernus, ubi nullus est ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Addit enim: qui se nouit à deo uocatum, recte occupare ministerium, licet cōtra institutionem & legitimum ordinem inuadat. Hac assertionem sibi & omnibus pseudo prophetis fenestram aperit incur sandi ouile, & in gregē domini p libidine & impune grassandi. Hęc fuit omnium pseudo prophetarum uox: Dominus misit me. Hinc Hieremię xiiij. Falsi prophete uaticinantur in nomine meo, nō misit eos, & non præcipi eis, uisionem mendacem & diuinationē fraudulen-

Bu. pmissit absq; ordinatiōe ministeria ecclesię inuadere.

Ioh. Ley
den. Rex
Monaste-
riensis.
Dei uoca-
tio qualis

dulentam & seductionem cordis sui prophetant uobis. Hac per
suasione fretus Iohannes à Leyden, sanguinarius ille hæreticus,
inuasit Monasteriensis ecclesiæ iura, & se à deo missum affirma-
bat. Fatemur dei uocationem non posse ab homine repudiari
uerū hæc semper est legitima, aut signorum attestatione ita ro-
borata, ut indubitatam fidem faciat. Moyses cū præter ordinē
uocaretur, uocationis suæ fidem fecit coram filijs Israel & Pha-
raone, Exodi iij. vii. viij & c. Araonis sacerdotium primo coe-
lesti igne conprobatum est, Leuit. ix. deinde Choren, Datan &
Abiron, tellus absorbuit, testificata sacerdotiū eius, Numeri xvi.
idem testatur & uirga proferens amygdala, Numeri xvij. Hinc
Christus: Si nō facio signa quæ nemo fecit ante me, nolite mihi
credere. Et rursus: A me ipso non ueni, sed misit me pater Quā-
obrem recte dicit Innocētius, & habetur Ca. Cum ex iniuncto,
de hære. Cum doctorum ordo sit quasi præcipuus in ecclesia, nō
debet sibi quisquis indifferenter prædicationis officium usurpa-
re. Nam secundum apostolum: Quomodo prædicabunt nisi mit-
tantur? & ueritas ipsa præcepit Apostolis: Rogate dominū mis-
sis ut mittat operarios in messem suam: quod si forte quis argute
respondeat, quia tales inuisibiliter mittuntur à deo, & si nō ui-
sibiliter mittantur ab homine, cū inuisibilis missio multo sit dig-
nior quam uisibilis, & diuina longe sit melior quā humana: po-
test rationabiliter respōderi, quod cum interior illa missio sit oc-
cultra, nō sufficit cuiquā nude rātū asserere q̄ ipse sit missus à deo,
quum hoc quilibet hæreticus asseueret, sed oportet q̄ astruat il-
lam inuisibilem missionem per operationem miraculi, uel scri-
pturæ testimoniū speciale. Id ipsum uidetur & apostolus Iohan-
nes intendisse, quando dixit: Nolite omni spiritui credere, sed p-
bate spiritus si ex deo sint: quoniam multi pseudo prophete exi-
erunt in mundum.

s. Ioh. 4

Error B.
de prima
tu & or-
dine hie-
rarchico.

Aufert ab ecclesia hierarchicū ordinem, & facit omnes epis-
copos æquales. Primatum uero non ex Iure diuino, sed consensu
hominū introductum asserit. Allegat Cyprianū more suo, hoc
est, infideliter: Cyprianus enim cum dixisset: hoc erant utique
& cæteri apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi hono-
ris

DE DOCTRINA ET VOCATIONE BUCERI. 14
ris & potestatis, statim subiungit quod omittit Bucerus, Sed ex-
ordium ab unitate proficiscitur, ut ecclesia una monstret. Quid
hoc facit pro Bucero? Idem ad Cornelium papā, sic ait: Petrus
sup quē à domino ædificata fuerat ecclesia, unus pro omnibus
loquitur, ubi clarum reddit Petro testimonium, quod fuerit ec-
clesia sup ipsum Petrū ædificata. Idē lib. pri. epistola iij. Navi-
gare audēt ad petri Cathedram, atque ecclesiam principalē, unde
unitas sacerdotalis exorta est, & à schismaticis & prophanis li-
teras ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorū fides aposto-
lo prædicante laudata est, ad quos perfidia non possit habere ac-
cessum. Adeo non facit sanctus hic martyr pro Bucero. Allegat
& Hiero. & hunc quoque more suo. Is em̄ in loco eo quē citat
Bucerus, qui habetur xcij. distinctione, Can. Legimus. postquā
ostendisset diaconos sacerdotibus inferiores, ac deinde presby-
teros æquales, sed ordine, Episcopis, atque adeo Episcopos etiā
inter se æquales, hoc interferit, quod Bucerus omittit: Quod au-
tem postea unus electus est qui ceteris præponeretur, in schisma-
tis remediū factū est, ne unusquisq; ad se trahens ecclesiā Chri-
sti rumperet: nam Alexandria à Marco euangelista usq; ad Es-
dram & Dionysium episcopos, presbyteri sp unū ex se eligebant,
& in excelsiori gradu collocabāt, quem episcopū nominabant:
quō exercitus sibi impatorē facit. Quid em̄ facit, excepta ordi-
natione, episcopus, quod presbyter nō facit? Nec altera romane
urbis ecclesia, altera totius orbis estimāda est. Hæc ille. Quod si
oēs sunt, ut Bucerus uult, Episcopi æquales, cur ipsum Reuerend.
dñm nostrū modo archiepiscopū, mō metropolitanū appellat?
Videtur tñ Hieron. in ea esse opinione, q primatus consensu ho-
minū ad conseruandā unionē introductus sit, nō tñ sine diuina
ordinatione. Verū multo maior scōrū patrū numerus asserit ex
Christi institutōe, adeoq; ex iure diuino primatū introductū, q-
rum sentētia ex Euangelij uerbis nata est, ubi ter Petrus à dño
audire meruit, pasce oues meas. At Bucerus concedit Roma. pon-
tifici superintendentiā in Ecclesijs occidentalibus, cū in concilio
Niceno in Asia p̄federint legati Syluestri Ro. pont. & in Chalce-
donensi pontificis Leonis legati, & tam Africani quam Asiani,
D ij quod

IUDICIUM CLERI ET VNIVERSITATIS COL.

quod tam multæ synodi palam testatur, ecclesiæ Romanæ primatum semper agnouerint.

*In episto.
ad episco-
pos Daciae.*
Ad hæc non concedit Bucerus Romæ pontifici iudicium de Episcopis, sed ad synodos remittit, cui illud Gelasij ueridicum dictum opponimus: Sed nec illa præterimus (inquit) quæ apostolicæ sedi frequenter datum est more maiorum, ut etiam sine ulla synodo præcedente, & soluendi quos synodus inique damnauerat, & damnandi nulla existente synodo quos oportuit, haberit potestatem. Sanctæ memoriæ quippe Athanasium synodus orientalis addixerat, quem tamen exceptum, sedes apostolica quia damnationi Græcorum non consensit, absoluit. Sanctæ memoriæ nihilominus Ioannem Constantinopolitanum synodus etiam catholicorum præfidum certe damnauerat, quem simili modo sedes apostolica etiã sola, quia non cõsensit absoluit. Itẽq; sanctum Flavianum pontificem, græcorum cõgregatione damnatũ, pari tenore quia sola sedes apostolica nõ cõsensit absoluit, potius quàm qui illic receptus fuerat Dioscorum secundæ sedis p̄sulem, quem sua autoritate damnauit, & impiam synodum, nõ consentiendõ submouit sola.

Multis folijs contendit sacerdotibus admittendum coniugium, etiam monachis & monachabus licet uoto obstrictis, contra expressos canones, & multorum conciliorum decreta, maioremq; exigit in ea re libertatem quàm unquam fuerit in ecclesia permessa. Et si enim in ecclesia olim his qui ad ministerium, & clerum adsciscerentur permissum sit in ea uocatione permanere, nec maritus à coniuge quam priusquam assumeretur duxerat, sit ob ministerium quasi diuortio separatus, tamen qui cõlibes assumebantur sunt iussi cõlibes permanere, alias à ministerio repellebantur.

Huius dat primã rationẽ talem, quia exigitur à clericis Christiana & irreprehensibilis uita, fit plane necessarium ut coniugium eis concedatur: sed hic sophisticatur, quasi extra coniugium nemo possit christiane uiuere. Imo uero, conuersa ratiocinatione, quia exigitur à clericis uita irreprehensibilis, expedit manere in nuptos & cõlibes, quod Apostolo Paulo teste melioris cõsequen

sequentia formam habet, nam qui sine uxore est (inquit) sollicitus est quæ sunt domini quomodo placeat deo. Et rursus: hoc ad utilitatem uestram dico, suadens ad id quod honestum est, & facultatem præbeat sine impedimento dominum obsecrandi. Atque hæc est propria clericorum uocatio, uacare orationi, & sollicitè procurare negotia dei & ecclesiæ. Quod autem Bucerus experientia obijcit, Videmus enim (inquit) & palpamus. parum confirmat suam rationem. Si enim liceat ab abusu malorum hominum argumentari, iam & coniugium uidebitur simili de causa medio tollendum, multi enim adulterantur: an sunt igitur propter quorundam adulteria omnibus connubia interdicienda?

Verum quemadmodum qui coniugium ineunt intentione & proposito castitatem conjugalem intemeratam conseruandi, bona spe præsumunt deum optimū max. cuius beneficio & gratia propositum illud conceperunt & sanxerunt, ad futurum deinceps auxilio & facturum sibi donum illud perpetuum, ita qui propositum bonum deuouenda castitate per gratiam dei sentiunt in se & experiuntur, & iam constituerunt secum hoc uite genus eligere ac uoto perpetuum facere, debent utique hoc donum dei postquam uouerunt in se agnoscere, & bona spe præsumere de ipsius auxilio, quod qui cœpit opus bonum in ipsis proficiet & faciet illis perpetuum, ad Philippe, primo. Sic August. in psal. lxxv. Non sitis pigri ad uouendum, non enim uiribus uestris implebitis: deficietis, si de uobis præsumitis. Si autem de illo cui uouetis, uouete securi, reddetis, ita Apostolus, omnia possum (inquit) in eo qui me confortat. Ad Philip. quarto. Huc accedit quod multorum necessitas nobis præcepto dei imponitur, quæ tamen non sunt in potestate & uiribus nostris sita, sed dei gratuita dona, fidem exigunt à nobis cum sit suum donum, sic spem, sic charitatem, sic patientiam. Proinde nihil prohibet continentiam esse dei donum, & tamen nobis necessitatem, sed uoluntariam, imponi posse per nos ipsos.

*Fiducia
eorum qui
uotis sunt
astricti.*

Permittit unicuique de dono continentie secundum sensum carnis concupiscentieque commotiones diiudicare. s. Qui uoluptatis est appetens, negabit se donum accepisse. Qui fastidit, is solus fatebitur se

*Carnalis
Buceri er
ror.*

donum habere. Addit grauiter offendi deum si non permittatur unicuique hac in re secundum proprium iudicium agere.

Vri illud quod est apud Apostolum sic inflammat, quasi nullum aliud sit remedium uoto obstrictis, quam sensui acquiescere & tentationi non resistere.

*Bucerus
nult ut
brutes
cant ho-
mines.*

Affirmat patres si modo adessent, adacturos omnes qui tali sensu mouentur, ad coniugium subeundum. Quid restat amplius nisi ut brutos faciat homines? permittit enim iudicium non rationi, sed sensui. Atqui experimentum quod iubet Bucerus de dono facere, uia est per quam gratia dei & donum eius proculcetur & abijciatur. Nemo enim nisi plane insensibilis & saxeus non tangitur aliquando tentatione, & tamen qui semel ex fide erga deum, & ex corde recto & bono uouit deo continentiam, negare non potest, se aliquando donum illud, licet postmodum tēretur, accepisse. Et quid faciet qui in coniugio est? Quod erit remedium quoniam non uxori suae, sed alteri adhinnit, & uritur? Quid inibit absente uxore aut egrotante ne uratur? Hic ut arbitramur dicturus est Bucerus, resistendum diabolo & carni. Recte. Hoc & hic quod faciendum nos dicimus: Resistere enim oportet, non cedere, quod ubique monet scriptura: Nolite fieri sicut equus & mulus in quibus non est intellectus. Item orandus est dominus: Et ne nos inducas in tentationem. Item, qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum uitijs & concupiscentijs, Ad Gala. quinto. Fugienda est occasio, perdomanda est caro, si oculus dexter scandalizat, eruendus est, Matthei quinto. Proinde quod flammam accusans de impossibilitate queritur, uanum est, ne durius aliquid dicamus. Proferat qui post continentiae uotum semel in spiritu sancto, & bona & recta erga deum fide susceptum, carnem suam mace rauerit, & assidua castigatione crucifixerit, qui per ieiunia, orationes, ac pietatis exercitia, quod omnibus Christianis incūbit, ueterem hominem mortificauerit, & non potuerit continere.

Quamdiu uero perditae & secundum omnia carnis desideria luxui seruitur, frustra queritur aliquis de dono non accepto: per haec enim oportet donum facere experimentum, non per carnis sensum.

Hic licet etiam uel in medijs tenebris palpare quam dissimilis sit sibi

fibi Bucerus, alibi exigit mortificationem carnis, & recte, nā sensus carnis inimicus est Deo. At hic iubet acquiescere sensui, cui permittit imperium supra rationem & potestatem, uota diuino & humano iure indissolubilia diffringere.

B. de seipso
so discussit.

Quale est autem & quam prauum commētum facere ex cœlibatu laqueum quo præfocantur homines & perduntur. Idq; Paulo Apostolo nos ad cœlibatum inuitante assuere, quū Apostolus illic tropo utatur. Et laqueum ponat pro præcepto quo indicitur necessitas, quo retinentur homines tanquā alligati laqueo & uincti, ut iā non sint liberi & suo relicti arbitrio. Idemq; prorsus significet quod ante dixerat, De uirginibus præceptum domini non habeo, consilium autem do tanquam misericordiā consecutus à domino ut sim fidelis.

Præceptum cōtinentiæ definit esse prorsus humanū, quū tñ cōplectatur eas res, q̄ non solū secundū deum sunt, & hoiem ad seruitutem Dei reddunt expeditū, uerum etiā ad quod Christus ipse & Apostolus nos inuitant. An & ipsum Euangeliū humanum est: at continentia est de numero euāgelicorum consilioꝝ. Ad hæc, nemini nisi uolenti imponitur hodie illa necessitas, quū nemo nisi uolens promittat continentiam, aut sacerdotiū adeat. Vnde magis uidentur sacerdotes se ipsos obligare q̄ ut obligentur ab alio quouis. Atq; adeo testante uel sua ipsorum conscientia, tanto amplius tenentur iuri diuino.

Negat uota continentiae obligare quenq̄, nisi quatenus promouent negotiū fidei in Christū. Quasi uotum religiosorū q̄d ex fide in deū concipitur & firmatur remoretur fidei ardorē, & extinguat dei dona in homine. Similiter innuit q̄ uouere castitatem sit repugnare Dei uoluntati & mandato q̄d tamen nusquam probat aut probare poterit. Sed ista ut dicat cogit eū necessitas, & honoris sui languida defensio, non recta conscientia, quū sit apostata & sanctæ religionis desertor, ut ipse fateri cogit.

Collatio
doctrinæ
Buc. cū e-
uangelio
Mat. 19.
Eccle. 9

In summa Christus adhortatur ad sectandam continentiam, Bucerus dehortatur. Vtri auscultandum? Verbum Dei est: Vouisti, ne moreris reddere. Verbum Buceri est: Qui cogunt seruare uota peccant in DEVM. Vtri fidendum?

D ilij Paulus

Paulus ait: Bonum est homini sic esse propter instantem necessitatem. Contra Bucerus: Malum est, ait, homini sic esse, propter instantem necessitatem. Rursus Apostolus testatur, quod qui in coniugio sunt, carnis habebunt tribulationem. Item, qui cum uxore est (ait) sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori: & testatur se homines inuitare ad cœlibatum, qui sit honestus, qui præbeat facultatem dominum sine impedimento obsecrandi. pri. ad Chorin vij. Bucerus contra dicit: Non omne coniugium esse impedimento, Quin etiam pro confesso & indubitato habet, quod per cœlibatū impediant homines magis quam promoueantur ad obedientiā dei & ecclesiæ ministeriū. Nec pudet ipsum dicere spiritum sanctum testari, quod imponētes uoto uel præcepto castitatis necessitatem, auocēt à bono meliori, ad periculosum illud uri, in quod hominem detrudant. Affirmat quoque ducētes uxores liberari cura & sollicitudine uel reclamante tota natura, quæ de prolibus, domesticis negotiis & re uxorea nō potest nō esse sollicita. Tam pulchre cōuenit Bucero cum Paulo & Christo, cuius se ministrum prædicat, tam purum, tanq; syncerum est apud Bucerum uerbum dei, & tam cōsentanea naturæ tradit.

Bu. de pa-
tribus in-
dicium.

Olim in ecclesia permittebat assumpto sacerdoti seruare unicam suam coniugem, qua defuncta iubebarur secūdū Apostoli uerbū manere uiduus: at Bucerus putat hoc parum esse, nisi concedatur & sacerdotibus, & monachis & monachabus, primo, secundo, tertio deniq; & quarto ac quinto nubere, modo nō duæ simul uxores, sed priore mortua, altera post alterā ducatur. Atq; hanc putat esse apostolicā sententiā, & uerū sensum Apostoli, qñ dicit, Oportet episcopū unius uxoris esse uirū. Nam licet pleriq; ex patribus, Aug. Hie. Ambro. & alij ita exposuerint ut putent episcopū esse non posse qui plures q̄ unā tota uita habuisset uxorem: ipse tñ eos qui ita exponūt, dicit non esse assecutos uerā Apostoli sententiā: quā uni & solo tribuit Chrysoftomo, quē in expositione sacræ scripturæ dicit ueteres omnes longe præcellere. Hūc allegat tanq; suæ sententię astipulatorē, in expositione pri. episto. ad Timot. cap. iij. & ad Titum cap. pri. eiq; ascribit hanc

hanc sententiam, quod Apostolus per illud: Oportet Episcopum unius esse uxori uirum, uelit ab episcopatu exclusos, qui duas simul haberent uxores, aut qui priore repudiata, ac superstitite, duxisset aliã: atque ita non possit unius uxoris maritus appellari. Si usquam alibi falsus Bucerus, hic certe longe falsissimus est & nequissimus. Quis enim crederet Chrysostrum, quem non sine ingenti eius præconio, cum Augustino, Hier. & Amb. confert, hoc non dicere quod habet Bucerus? At nihil tam alienum est à Chrysostrum quam sit sententia hæc, quã impostor iste & falsarius ei affingit. Nam in iij. capite prioris epistolæ ad Thimo. ubi dicit: Oportet episcopum unius uxoris esse uirum, sic ait: Non ueluti hoc sanctiens dicit, quasi nõ liceat absque uxore episcopum fieri, sed ei rei modum constituens: ludæis quippe licitum erat, etiam secũdo matrimonio iungi, & duas itidem habere uxores. Ita Chrysostrum duo dicit licuisse ludæis, nimirum, nubere secundo, & duas itidem habere uxores: utrumq; opponit episcopo, tanquam sit præter modum, aut nubere secũdo, aut duas habere uxores. Quis est igitur apud Chrysostrum modus quem dicit apostolũ ab episcopo exigere, nisi quod sufficiat Episcopo semel tãtum duxisse? Neq; em̃ p̃mittit Episcopo quod ludæis permissum fuerat. Nec aliter exponit Chrysostrum illud ad Titum pri. Si quis sine crimine est unius uxoris uir, ubi interpres Chrysostrum reddidit sententiam his uerbis: Obstruere prorsus intendit hæreticorum ora qui nuptias damnant, ostendẽs illam rem culpa carere, imo ita esse prætiosam, ut quũ ipsa etiam possit quispiam ad sanctum Episcopatus solium subuehi. Castigat hoc ipso etiam impudicos, dum nõ eos permittit post secũdas nuptias ad ecclesiæ regimen dignitatemq; assumi. Nam qui defunctæ uxori benevolentiam nullam seruasse deprehendit, quo pacto hic ecclesiæ præceptor esse optimus poterit? Imo quibus criminibus non subiicietur indies? Hæc ille. Nullum potuit tam apertum tanq; manifestũ contra Buceri sententiam testimoniũ produci, nullaq; iustior contra damnatam Buceri præsumptionẽ sententia pronunciari. Quem enim testatur uerum Apostoli sensum assecutũ, & in expositione sacrę scri

pruræ reliquos patres longo post se interuallo relinquere, is concedit, in matrimonio cum prima uxore consistentē assumi posse, consistentem uero in matrimonio secūdo cum uxore quam duxit post mortē prioris, ex apostoli uerbis negat posse assumi: negat quoque, posse bonum esse præceptorem ecclesiæ, qui hoc honoris & beneuolētix uxori nō habet, ut permaneat uiduus, & hunc talem affirmat nullis nō indies subijci criminibus. Sententiam & iudiciū Chrysofomi attollit & probat bis digamus

B. subscribens Chrysof. se ipsum cōdemnat.

Bucerus, atq; adco quod Chrysofomus sentit, debet & ipse sentire. Ipse ergo se iudicat & se propria sententia condemnat, ut & in se quoque impleatur quod dicit apostolus de hæretico, scito quia subuersus est, & proprio iudicio condemnat

Verus sensus Apost.

Itaq; non habet Bucerus cōtra ecclesiam ullum ex patribus suffragiū uel patrociniū, & relinquitur nobis Paulus indiuisus, qui maiorem continētiam & disciplinā requirit ab episcopo quam in fatre laico. Hinc de episcopo dicit, oportet episcopum unius uxoris esse uirum. quod nusquam de laicis dicitur, oportet scilicet fratrem unius uxoris esse uirum. Cur hoc uero? An permittit fratri binas simul habere uxores? nequaquam. hoc enim Christus uetuit, Erunt (inquit) duo in carne una, permittit aut fratri post prioris uxoris mortem ducere secundam, & ideo nō dicit oportet fratrem unius uxoris esse uirum, sed episcopo, cui id ipsum non permittitur.

Tandem eo uenit impudentiæ, ut etiā q; uiduā duxit, ne tanti quidem faciat quanti colasse culicem. At at facessat impurus, ita scurræ loquuntur. Quod à tpe nascentis ecclesiæ uidua sit sacerdotibus per omnes patres interdicta, dicit hœdus iste ideo factū, q; uiduæ sint plerunq; intractabiles & imperiosæ, uirgines aut flexiliores: quasi patres hoc potissimū spectauerint, & nō potius sacramentū. Aug. de bono coniugali ita habet: Ecclesiæ dispensatorē non licere ordinari nisi unius uxoris uirum. acutius intellexerunt, qui nec eū qui cathecumenus uel paganus haberit alteram, ordinandū esse censuerunt. De sacramento enim agitur, non de peccato, qm̄ in baptismo omnia peccata dimittuntur. Et post pauca: Sicut plures uxores antiquorū patrū significauerunt

cauerunt futuras nostras ex omnibus gentibus ecclesias, uni uiro subditas: ita noster antistes unius uxoris uir, significat ex omnibus gentibus unitatem uni uiro subditam Christo.

Ceremonias appellat fermentum purioris doctrinae, quae fidee promoueant ac sint doctrinae & fidei propriae exercitia. Fingit ceremonias omnes alio destinari quam debeant, & in diuersos abusus praeter institutionem conuerti. Dicit nusquam carere superstitione, hypocrisi, contemptu dei: sic de imaginum cultu quod superstitiose imagines ueneremur: de exorcismis dicit quod aquae, salis, candelis, palmis, & id genus rebus tribuatur uirtus, potestatem daemonum & casus aduersos depellendi, sanitatemque corporis & animae conferendi. Atque in hunc modum confundit omnes ceremonias sine discrimine cum abufibus. Et debachatur etiam in eas quarum usus est legitimus, quem tamen in praesens longum esset explicare. Tantum ut appareat quid sentiat de ceremoniis ecclesiasticis, & quam mendaciter & inique multa nobis affingat, haec recensuimus: nunquam enim efficiet ut uera dixerit, & sanctissimas illas purissimasque ecclesiae ceremonias iure bono tam foede conspurcauerit.

Signanter dicit omnes eas ceremonias quas abrogarunt protestantes aut esse abufus, aut ex numero illarum rerum, quarum obseruantia sit libera, & potestati nostrae permissa. At protestantes abrogarunt celebrationem missarum, bonam sacramentorum partem, festa, ieiunia, cantum ecclesiasticum, per sanctos patres ordinatissime introductum, gradus & ordines clericorum, ministeria ecclesiastica, coelibatum, obedientiam, & omnem prope ecclesiasticum cultum ac disciplinam, nudarunt templa altaribus, imaginibus, uasis & ornamentis: ergo ne erunt haec ceremoniarum omnes impii abufus, ac permittit potestati Buceri? Quod si sit (auerat deus omen) iam quantum erit reliquarum ceremoniarum quas aper iste singularis & ferus, non intendat deuastare, & sit nobis permissurus?

Non solum autem hos, quos ex multis annotauimus, errores docet, spargit & tuet, quae tamen non dum conciliatos aut utrinque receptos, imo quos non recipit, neque unquam recipiet ecclesia dei, numerat inter Rati-

articulos tanquam receperint eos catholici, quum sint ex numero protestantium articulorum, scil. hoc nomine commendatos articulos suos uendit, ut sine contradictione & hæsitatione suscipiantur, quæ ingens est perfidia. Quosdam etiam conciliatos transponit in aliam formam uerborum, magis consonam protestantium quam catholicorum sententiæ: hæc licet uel ad oculum demonstrare, si conferatur falsarius iste cū actis Ratispone.

Inspergit pleraq; quæ & si contentiosa disputatione forsitan sustineri queant, attamen præstaret non mouere aut sobrie docere de eis, ut ne piæ aures offenderentur, aut non intelligentibus altitudinem christianorum dogmatū, daretur occasio aliud quàm res est, aut regula fidei nostræ continet cogitandi, qualia sunt: deus nouit & uult priusquam oremus auxiliari ubi debet. Item, nihil opus habet oratione nostra, nec finit se flecti oratione, ut faciat quæ non disposuit ab æterno facere, & similia. Palam est, hic Bucerum sub prædestinationis inuolucro fidem & spem orantium frangere, & tam fato quàm securitati simplices quosq; committere: quo nihil poterit perniciosius aduersus pietatem excogitari: & cum hoc agat Bucerus, nihilominus pietatis studium præterdit. Præstiterat magis ita docuisse quomodo ubiq; clamat scriptura: *Querite & inuenietis, pulsate & aperietur uobis, omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur, Lucæ xi. Vigilate & orate ut non intretis in tentationem, Math. xxvi. Et quod habetur Ionæ iij. Conuertantur à uia sua mala, & clament ad deum in fortitudine. Quis scit si conuertatur, & ignoscat deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus. Ita Petrus adhortatur Symonem: Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.*

Noanquam mentitur nos docere quod remotissimum est ab ecclesiastico dogmate, ut ubi de sanctorum inuocatione agit, dicit causas quare sc̄tōs putemus inuocandos esse, tres: Vnā, quia fugimus deum, ut cui nunquam decreuerimus obedire. Alteram, quia deo patri & Christo, non tribuimus omnem & summam potestatem, sed hanc ethnicorū more partimur inter sanctos

*B. euocat
spem orā
tium.*

Etos, neq; credimus ipsum nobis esse ultronie misericordē. Ter-
tiā, q̄ non uerā salutē querimus, sed temporalem felicitatē. Gra-
uis est ista calumnia qua nos traducit, & nihil plane candoris re-
stare in homine manifestat. Quis enim unquam fidelium his ra-
tionibus permotus confugit ad sanctos? Quando unq̄ ecclesia
isthæc docuit? & tamen calumniator nobis affingit hanc doctri-
nam, contra suam ipsius conscientiam: cum ipsum non possit fu-
gere nos iisdē de causis interpellare sanctos apud Christū agen-
tes, quibus uiuos degētes nobiscum in terris. Verum sanctos hoc
amplius, q̄ credimus eos puriori erga nos amore flagrare, & de
sua salute securos esse: cum uiui adhuc sint pro seipsis solliciti, &
raro ad amoris perfectionem ferantur. Deniq; q̄ multa requi-
runtur ad dignam & sanctam orationem, ut habet Cyprianus, q̄
citius in sanctis à corpore absolutis, q̄ in uiuis est reperire.

De eodem ingenio affingit nobis, quasi doceamus locandā
esse fiduciam in rebus externis, item q̄ seducamus homines do-
ctrinis & ceremonijs. Quodq; nihil populo prædicemus aliud
q̄ legendas sanctorum, exempla; ut uocant, & inconditos illos
sermone qui uulgo circumferuntur.

Ferēdum uideretur forsan, q̄ nos sicophantice & calumnio-
se traducit, nisi idem cōmitteret, & in sanctos patres, quibus non
raro affingit sententiam ab eorum fide remotissimā, quosq; pro
dogmatis sui assertiōe infideliter citat & deprauat, ac in sensum
detorquet alienum: quod nunc ostendimus in allegatiōe Chry-
sostomi, Cypriani, Hierony, August. quem & detruncat, ubi de
interpellatione & ueneratione sanctorum agit. Cum enim Au-
gustinus in libro de ciuitate Dei, contra Faustum Manichæum,
uindictet & asserat ecclesiam ab idololatria, quam ob uenerati-
onem martyrum Manichæi catholicis obijciebant, dicit, q̄ san-
ctis martyribus neq; templa, neq; altaria erigimus, neq; iisdem
sacrificamus, sed soli Deo martyrum & sacrificamus, & templa
erigimus. Hucusq; citat Augustinum Bucerus: omittit aut̄ quod
sequitur, Quod hæc facimus ad memorias martyrum: quemad-
modum & Cyprianus libro tertio, epistola vi. dicit celebrari à
nobis oblationes & sacrificia ob commemorationes marty-
rum.

Bu. deprauator & falsarius sanctorum.

rum. Causas istius uenerationis reddit Augustinus ille iā dictus lib. xx. contra Faustū cap. xxi. Quod populus Christianus memorias martyrum religiosa solennitate cōcelebrat, & ad excitādam imitationem, & ut meritis eorum consocietur, atq; orationibus adiuuetur: cum impostor iste, & merita & intercessionēs sanctorum connitatur, per hunc Augustini locum obscurare.

Eiusdem artificij est q̄ ubi scriptores ecclesiastici siue Græci siue Latini ab ipso dissentiant, torquet eorum uerba in suā sententiam, ut iam non sit liberum sanctis hoc quod ipsi senserunt dicere, sed cogantur quod Bucerus cōminiscitur sonare. Ita torquet uocabula sacrificij & oblationis. Idem committit in uocabulo satisfactionis. An credit patres linguæ latinæ imperitos, & defuisse illis uerba propria, aut quid dixerint non intellexisse?

Bucer frequenter mentitur

Nec pudet hominem tam frequenter in rebus compertissimis mentiri, & quū turgeat liber mendacijs pauca subnectuntur. Ait usum communicandi sub utraq; specie semper obseruatum fuisse in ecclesia usq; ad paucos ab hinc annos.

Mentitur quoq; se nullis alijs obstrictū uotis q̄ unico illo qd emisit in ordine prædicatorū, nisi forsan excidit ei, q̄ inter manus Episcopi cum susciperet sacras ordines uouerit obediētiam, & secundum canones deinceps uitam instituire.

Et istud quoq; falsum est, quod ait Metropolitanorū auctoritatem per summos pontifices ita imminutam, ut prope nulla sit hodie.

Mentitur contra agnitam sibi ueritatem quum dicit: Concilia generalia nunquam inchoasse aut introduxisse reformationes, sed tantum inchoatas & ante concilium ipsum institutas cōfirmasse. Sed non obicurum est, ideo ipsum isthæc comminisci, q̄ modo uehementer metuit, ne sua ipsa quam molitur perturbatio, ad concilium generale (quod iam Tridenti inchoatū est) reijciatur, atq; ita spe sua ipse frustretur.

Et hoc quoq; impudens est mendacium, q̄ affirmat se nihil aliud prædicare Bonnæ quam articulos Ratisponę conciliatos, & ea quæ faciant ac conducant ad componendum articulos nondum conciliatos.

Toto

Toto fere libro mirifice extollit puritatem sui dogmatis, quod
 purum sit ex his quæ supra annotauimus luce clarius conspici
 potest. Atque interim assumit sibi personam catholici & Euan- *Transfi-*
 gelici prædicantis, comparat se Christo, apostolis & prophetis, *guratio*
 fingit se pati persecutionem propter euangelium Christi, quum *Buceri.*
 nihil minus quam Christi euangelium prædicet, nihilque minus quam me-
 retur patiatur, & hæcenus contra dei mandatum hæcudus iste in
 lacte matris suæ sit coctus. Et plus quam molliter habitus. Et plane *Exo. 23.*
 fit de numero illorum de quibus dicit Apostolus i. ad Corin. xi.
 Eiusmodi pseudoapostoli sunt operarii subdoli, transfigurantes
 se in apostolos Christi, & non mirum, imple enim sathanas transfigu-
 rat se in angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius
 transfigurentur uelut ministri iustitiæ.

Arrogat sibi imperium & auctoritatem in ecclesiam, eaque à *B. auctori*
 nobis exigit quæ nulla scriptura mandat, interdum etiã ex hiper- *tatem si-*
 bolicis patrum admonitionibus, ipse qui uota, canones, leges ru- *bi uendi-*
 pit, nobis leges præscribit. Exigit itaque ut parentes ipsi suos par- *cat in ecc-*
 uulos offerant ad baptisma. lubet parètes orare ne suam iniquita- *clesiam.]*
 tatem deus paruulis imputet, quod quam parum conueniat cum sacra scri- *Noua Bu-*
 ptura claret ex Ezechiele xvij. Filius non portabit iniquitatem *ceri præ-*
 patris. Ac tandem subiungit, quod si quis uel particulam istarum actio- *cepta.*
 num quas ipse in administratione baptismi exigit, negligat, hunc
 reum fieri corporis & sanguinis domini. Cæterum exorcis-
 mos, chrisma, insufflationes, signum crucis, & ueteres ecclesiæ ce-
 remonias, licet primitiue ecclesiæ tempore apud baptismum ob-
 seruatas, eliminat, scilicet unius Buceri auctoritas potior erit to-
 tius ecclesiæ tot seculis firmata auctoritate.

Huic simile est quod iubet missam celebrare lingua ab om- *Edictum B.*
 nibus intellecta, contra tot seculis comprobata ecclesiæ con- *de missa.*
 suetudinem. Vult, ut sacra illa missæ mysteria, presentibus omnibus
 clare exponantur: quum sint magis adoranda quam curiose scrutanda.
 Neque enim omnibus datum est mysteria illa capere & intelligere,
 E iij sed pau

sed paucis admodum: nec uerisimile est, in ecclesia unquam omnibus intellecta fuisse, id quod asserit Bucerus, & nunquam probabit.

Et istud quoque imperiose satis exigit ut in omni missa quotquot praesentes adsunt communicent. Addit, qui non communicant, reos esse iudicij, & tales excludit deinceps & a communione sacramentorum, & ab orationis communione. Cum requirat res ista magnam probationem & testimoniū irrefragabile, allegat solum Chrysostrum, & canonem Calixti de conse. distinct. ij. Peracta. Ad canonem dici potest quod ad ministros non ad omnes pertineat: aut certe Chrysostrum & Calixtus ad id quod sanctum & honestum esset, uoluerunt Christi plebem his minis adigere omnesque inuitare: quum tamen neque lex illa neque consuetudo, ut in singulis sacrificijs omnes praesentes communicarent, fuerit unquam in ecclesia recepta. Quod uel ex ipsomet Chrysostrum homilia lxi. ad populum, fit manifestum. Si hoc ipsum urget Bucerus eo pietatis studio, eaque sancta intentione, qua sancti illi uiri, libenter ferimus ut urgeat. Caeterum uerisimilior metus est, ecclesiae & sacramentorum hostem hoc uolere, ut his terroribus, plebem a frequenti missarum audientia, abarceat. Mirum uero quod tanti faciat unicum hunc Calixti canonem, ut multis alijs qui liberam faciunt communionem sacramentorum pretulerit:

Commu-
nio libe-
ra plerum-
que.

de quo uideantur eadem distinct. Can. Quotidie: & hic est Augustini. Item canon, hi qui intrant, & est excerptus ex concilio Toletano. Et canon Fabiani, Et si non frequentius. Et alij plures ibidem canones. Et tamen non pudet ipsum mentiri, & dicere neminem sanctorum aliud unquam docuisse, nullum quoque concilium unquam aliud statuisse, quam ut communicent omnes praesentes. Caeterum praesentem & assistentem plebem, egregius doctor ad communionem cogit, non autem ministrum seu sacerdotem, cui permittit tradere alijs, & non sumere, contra Cano. de conse. distinct. ij. Relatum.

Sed quale est, quod se nunc tandem offert clero ad examē & sui probationem? Oportuit hoc ipsum antea factum. Offert autem se quasi cui nihil fuerit adhuc obiectum quod ipsum a functione ecclesiasticorum munerum repellat: cum tamen non pauca capita facta

factæ sibi obiectionis enumeret in libello isto, quæ nec diluit, nec diluere unquam poterit. Vbi primo loco proponit obiectionem de eo, quod sine consensu Cleri, & nondum examinatus ac probatus, non debuit admitti. Sunt canones in scriptura fundati, quibus hoc efficitur. Neque ita fieri debere Bucerus negat: negat autem in Clero & populo Colonienſi, esse ullos ad sui examinationem satis idoneos, à quibus consilium accipi possit, & qui iudicium habent de rebus ad ecclesiam pertinentibus. Et amplius adhuc erumpit, & negat omnino legitimum ullum ordinem esse in Colonia: sed omnia sine ordine tam in Clero quam in plebe confusa. Verum hæc res est phanatici hominis calumnia, quam res ipsa redarguit sicophantiæ. Ad hæc dicit multis seculis examinationem & probationem iuxta canones fuisse neglectam, & nunc exoleuisse, sola uero exhiberi spectacula, quæ proclamatur, sunt digni, sunt iusti. Hic nobis fatendum est, canonum seueritatem iam diu non usque adeo, & quemadmodum oportuit, obseruatam. Sed cui hoc imputandum? Certe Clerus extra noxam est, quæ istud ad Cleri prælatos pertineat. Attamen non ex omni parte iacuit disciplina neglecta, hucusque enim fieri solent examinationes priuatim, & ne hæc quidem exiguntur ad extremam canonum seueritatem, sed secundum personarum qualitatem, & temporis rationem. Difficile est enim perfectionis summam in omnibus reperire. Nihilominus tamen semper repulsi fuerunt apostatæ, uotifragi, sacrilegi, uirginum deo consecratarum mariti, digami, schismatici, de doctrina suspecti, religionis & templorum euersores, sacramentorum proculcatores, hæretici, aut profitentes sectas damnatas. Nemo absque uitio est, quandiu uiuitur: donec enim sunt homines, erunt & uitia: Sed hic minoribus, ille maioribus implicatur. Quod corrigi potest & emendari, quodque populo dei non cedit in perniciem, potest forsitan tolerari, modo non sit ecclesie Christi scandalo: quod uero non est emendabile, quod cedit in perniciem, nullo modo tolerari potest aut debet. Quod allegat ex Marco, dominus noluit ut prohiberetur qui in nomine Christi eiciebat dæmonia, dicens: qui non est contra uos pro uobis est. Ita producit, quasi ipse dæmonia eiciat, & quasi non

Nemo B. idoneus uidetur a quo examinatur.

Qui semper ab ordinatione repellantur, & qui non.

Buc. uo-
catio nul-
la.

fit aduersarius: ac proinde negat se prohiberi posse. Verū quū se toto libello aduersarium declarat & lupum, certe prohibendus est. Nec est ut obrudat nobis uocationem Reuerend. dñs cum eius uocatio fuerit canonibus contraria, atq; adeo non legitima. Hic uero quum nullum pateat effugium, obrudit se nobis ad instar Pauli à deo uocatum, & huius suæ uocationis dicit se fidem facere per prædicationis fructum. Bene quod remittit ad fructus, est enim hoc euangelicum, nam scriptum est: Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Haftenus ad linguæ suæ testimonium nos remittit: idem modo testimonium & opera, quæ plane ostendunt ipsum esse ex numero illorum de quibus dicit Apostolus: Confitentur se nosse deum, factis autem negant. Qui sunt enim fructus Buceranæ prædicationis nisi hæreses, scismata, animarum perditio, seditiones, templorum euersio, cultus diuini neglectus & contemptus, ceremoniarum abrogatio, pietatis extinctio, omnisq; disciplinæ ecclesiasticæ euersio. Si non sequuntur hi fructus Buceranam prædicationem, non intelligitur spiritu peruerso agitari.

Fructus
Bucera-
næ prædi-
cationis.

Buceri of-
ficiū in
Reuer. do-
minū ma-
le locatū.

Deinde ad obiectionem de iuramento, multis folijs contentum in dit Reuerendiss. dñm repurgare & eximere periurio: quis ipsum in hanc necessitatem impulerit, nescimus. Non est nostrum Reuerend. dñm periurij reum facere aut damnare, neq; factū ab ullo locatū. Io nostrum credimus. De periurio iudicabit dñs. Hoc scimus, q; hæretici per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Rom. vlt. Ideo alibi monet Apostolus: Fratres, **NOLITE ERRARE, DEVS NON IRRIDETVR.**

Profert ex Decretalibus formam episcopalis iuramenti, cui illudat: non ignarus quid secundum formam conciliorum hodie iurent episcopi.

Similiter laborat efficere, ne uideatur Reuerend. dñs noster cōmississe contra imperatoris & principum conuenta Augustæ & Ratisponæ communi consensu inita & publicata, neq; item cōtra mandatum Clementissimi Imperatoris nostri Caroli, & Legati apostolici: quorum hoc fuit decretum, ut singuli principes adhibito consilio suorum, statim reformarent sibi subiectos, abusus

abusus corrigerent, & præpararent uiam qua facilior cõcordia in futuro Oecomenico concilio constitui possit. Non est obscurum quid uoluerint Imperator cū Legato, & quod nihil minus cogitauerint q̄ concedere transitum in partem diuersam & doctrinam recipere protestantium. At iste bonus uir, pro suo candore, fingit res oēs geri ex sentētia & mēte Cæsaris ac Legati. Quasi ꝑ hoc sit ecclesiã reformare hereticos introducere? Nec satis est perfido illuisse minoribus, ipsum clemētissimum pijsimumq; Imperatorē ludibrio afficit. Addit q; oportebat prelatos ecclesiæ huic Cæsareo & pontificio mandato q̄mox parere, & reformationem domi inchoare, quod hucusq; facere neglexerint, & ideo non iniuria asserit Reuerendissimum dominum cõmotum & inductum ad ipsum uocandum. Quem uero accusat hic Bucerus negligentia? In cuius potestate sita fuit reformatio quam dicit hucusque neglectam? an non in Reuerend. dñi potestate? Is igitur secundum Bucerum fuit negligens, & propter suam ipsius negligentiam Bucero iudice nunc clerum hæreticis affligit, hoc honoris defert Reuerendissimo.

Impostura & lucificatio Buceran.

Bucer Reuerendiss. nostrum negligentia accusat.

Iam ut uideatur ad concordiam spectare, indicat qua uia potissimum concordia iniri possit, suo iudicio. Primum ut regnum Christi integre & acrius q̄ferat secularis affectus quærat. Deinde ut uerbum Dei pure, cõtra peccata & abusus eo usq; in omnium cognitionē adducatur, ut tota inde uita re ipsa & non otiosa cogitatione mutetur. Postremo, ut nihil fermēti adijciatur ad doctrinã Christi. At si q̄rat aliquis de primo, quod nã appellet Christi regnum, deprehenditur eius oppugnator, perturbat eam ecclesiã eius, & quicquid ea pulchri habet, uniuersum defœdat, cantū, cõremonias, clerū, monasticen, uirginitatem, & omnia quibus regnū Christi floret. Si quis de altero quærat, quãdo speret hoc implendum, certe nunquam in hoc seculo, nisi in paucissimis & electis, quorum numerus per Bucerū quotidie decressit. Si de tertio, qd uelit nomine fermēti: dicturus est forsan, hūanas traditiões. An uero putat sapiēs iste, hoies sine lege & ordine politico uiuere posse? Quin uero nos dicimus in eo uerissime spẽ concordia sitam, si cessent hæretici fidem ecclesiæ oppugnare,

& concedant ei quæ columna & firmamentum est omnis ueritatis, doctrinæ integritatem. Deinde ut prælati & clerus subiectus, cum populo deaputent tam innumeros abusus, quos sciunt custodibus dormientibus sathanam seminasse, qualis est symonia, infatiabilis beneficiorum pluralitas, ministerium titolare, negligentia & desolatio plebis commissæ, locatio mercenariorum, quæstus, cantus absq; spiritu, & huiusmodi. Tertio, ut hæretici ad obedientiam redeant, & se quoque in his quæ religionis sunt ecclesiasticis conforment. Qui enim Ecclesiam non audierit ait dominus, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus.

Ad obiectionem q̄ non sit unus ex nobis, respōdet per malam consequentiam, ergo neq; protestantes sunt ex nobis seu in ecclesia. Sed quæ est consequentia, Bucerus non est noster, ergo neque protestantes? Arbitramur inter protestantes esse plurimos, quibus Buceri & suorum doctrina atque institutio uehementer displiceat, quosdam etiam misere seductos, & tanquam simplici errantes animo cum nulla pertinacia aut animi perfidia, quos absit pares facere Bucero: quando uero antesignanos illos hæreseos doctores, contendit ecclesiæ iungere, ac si nihil unquam neque docuerint, neque instituerint ab ecclesiasticis institutis alienum, quis non indignetur? An credit nos sine sensu prorsus esse, & non aliquando admisisse in animū quantis modis per hæresiarchas istos ab ecclesia sit digressum? Enumerat aliquot offensiones, sed magnas illas & sæpe damnatas hæreses, in doctrina, & sacramentis tacet, nec uidetur ipsi quærela digna, de ceremonijs, de disciplina ecclesiastica, de exactis ab ecclesijs ueris episcopis, pastoribus, & prælatis. De uiolenta occupatione & inuasionem iuris alieni, de superbo prælatorum ecclesiæ contemptu, de templorum uiolatione, de imaginum demolitione plus quàm barbara, de exagitatione persistentium in religione monachorum & uirginum deo consecratarum, de cœnobiorum deuastatione, de uotorum & pudoris Deo consecrati prostitutiōne, de sceleratis sacerdotum & sanctimonialium connubijs, de direptione & occupatione bonorum ecclesiasticorum, ut interrim de sacramentarijs, de anabaptistis, de oppressoribus liberi arbitrij

*Incepta
Bu. argu
mentatio*

*Non om-
nes errā
tes hære-
tici.*

*Hæretico-
rum fla-
gitia.*

arbitrii & fati defensoribus, deq; multis in deum isthinc enatis blasphemis taceamus. Quis enumeret enim uiuersa sectarum istarum flagitia, & fructus designatos? nec adhuc uidentur Bucero tales digni quos negemus esse fratres. Quod simile flagitium unquam uel Nouatiani, uel Donatistæ, uel Pelagiani designarunt? Si Bucerus est in Ecclesia, cur non agnoscit ecclesiæ sacramenta? Neque enim confirmationem, neque ordinem, neque coniugium, neque item sacram unctionem dignatur sacramenti nomine, & haud satis compertum habemus, quid de pœnitentiæ sacramento constituat, quam nec ipsam in hoc saltem li-
B. non recipit omnia sacramenta.

Sed negat se esse reprehensibilem aut ab alio unquam iudice erroris conuictum uel damnatum: idq; plus decies magna cū iactantia repetit. Non potest autem ignorare Martinum Lutherum à Leone decimo & multarum uniuersitatum iudicio damnatum. Nec item ignorare potest quā perniciosam sectā Oecolampadius introduxerit. At Lutherū præceptorem suum appellat & apostolum Christi: Oecolampadium uero & Capitonem præciosos & caros Dei uiros. Horum igitur quum sint damnata dogmata, non ipsi tantum inuectores, sed & assertores & doctores, in quibus est Bucerus, intelliguntur damnati. prout præclare Damasus, Sabellium, inquit, dānauit synodus, nec fuit necesse ut sectatores eius postea damnarentur, si ngulas uiritim synodos celebrari, sed pro tenore constitutionis antiquæ, cunctos qui prauitatis illius extitere participes, uniuersalis Ecclesia dixit esse refutandos. & paulo post aliquanta subdit: Quoniam ipse error qui semel est cum suo authore damnatus, in participem quolibet prauæ communionis, effectum & execrationem sui gestat & pœnam. Non solum autem propter recentes istos hæreticos, uerum etiam propter ueterum hæreticorum perfidiam quam sectatur & defendit, & sacrorum canonum transgressionem multis modis est damnatus.

Quod Argentinenses demoliti sunt altaria, imagines, cœremonia, defendit quasi bene actum sit, & ait de hoc extare cla-

*Buc. du-
tor & de
fenfor fa
crilegij.*

*Sacrilegi
um ultio
diuina se
quitur.
Imagines
a tpe apo
stolorum.*

ram doctrinam & exempla in sacra scriptura, & patribus ueteribus. Hic uero debuit scripturas & patres, quibus id ipsum conatur efficere, pro eis adducere. At certum est, quod non habeat claram scripturam: certum est etiam, quod non habeat ueteres patres astipulatores: altaria enim habuit etiam ecclesia primitiua, ante tempora Constantini. Iulianus Iuliani apostatae auunculus, non ueritus lotio altaria conspergere, putrescentibus intestinis, tanti flagitij poenas dedit. Imagines habuerunt Christiani a tempore Christi & apostolorum. Refert Eusebius Caesariensis, in Caesaria Philippi, statuam aeneam ad sua usque tempora permanuisse, quam tradebant, ad similitudinem uultus Iesu formatam. Iconomachorum heresis, sub Zenone Imperatore, per Xenaiam seruum sathanæ, ut ait Nicephorus, primum praedicata est, sed paulo post per secundam Synodum generalem, quae Nicea conuenerat, est extincta. Vetus quoque ecclesia, caeremonijs & pietate, praesentem longe superauit, quod uel solus baptismus poterit nobis abunde testari.

*Buc. uoti
fragusmo
nachus.*

*Bucer p=
mittit pō
tifici po=
testatem
absoluen
di, non au
tem ligan
di.*

*Dispensa
tionibus
non oportet
nimium
fidere.*

Cum obijcitur, quod sit sanctae religionis desertor, atque adeo uotifragus, & non aptus regno dei, ut qui retro respexit, putat satis excusatum se, quod uouerit minorennis, & sic idcirco per apostolicum iudicem uoto & monachatu absolutus. Iudex apostolicus si quando ligat & iudicat Bucerum, propter nephandas hereses, illicita coniugia, & canonum transgressiones, relucatur Bucerus, & negat damnationem ualere: si uero ob causam nihil & forsitan falsam, Bucerus a uoto deo facto, uinculo illo indissolubili, absoluat, absolutionem Bucerus confirmat, & praedicat factum recte. Esto autem, quod minorennis uouerit, de hoc enim nobis nihil constat: scimus esse uerum, quod diu in ea religione conuersatus sit, & dignitates consecutus. Cui uideatur uerissimile, quod uir factus, iuuenile suum uotum non aliquando comprobauerit, & habuerit coram deo ratum: At deus iudex ille qui solus conscientiam nouit, cuius iudicium est secundum ueritatem, ad Roma. ij. requirit quod suum est de manu nostra. Huic uidentium, an satisfecerit Bucerus. Non ignoramus quibus consi
lijs

lijis solent iudices, imo non iudices, sed causarum patroni, aliquādo ab apostolica sede pro iudicibus per fraudem impetrari. Sed meminerit Bucerus eius, quod dicitur in Apostolo: **DEVS NON IRRIDETVR.** Et illius: **NON ES MENTITVS HOMINIBVS, SED DEO.** Augustinus in Psalmum lxxv. Nemo positus in monasterio frater, dicat, recedere de monasterio uolo, neq; enim soli qui sunt in monasterio, peruenturi sunt ad regnum cœlorum, & illi qui ibi nō sunt ad deum non pertinent. Respondetur ei: Sed illi non uouerunt, tu uouisti, tu retrospeixisti. Sic Leo primus, & habetur xx. q. iij. Propositum monachi, proprio arbitrio aut uolūtate susceptū, deleri non potest absq; peccato, quod enim quis uouit deo, debet & reddere,

Inter obiectiones numerat Bucerus & hanc querelam, qd B. negat fit aduersarius Cleri & hostis libertatis ac immunitatis ecclesiasticę, atq; adeo non admittendus. Verum Bucerus pernegat se esse eiusmodi. Arbitramur Clerum non admodum captare Buceri beneuolentiam, sed hoc solum comprecari, ut redeat ad catholicę ecclesię gremium, ne pereat: hoc si nolit ut cesset à calumnijs, detractionibus, & iniurijs. Potissimum uero parcat missellę & incautę plebi, quam seducit.

Tandem querelam de doctrina suspecta & damnata profert. Hoc uero est, hoc est, quod omnium maxime queruntur quotquot sunt pij, & orthodoxę fidei sectatores, intromittit lupum in ouile domini, ut furetur, ut mactet, ut pdat. Pernegat autem Bucerus se unquam legitime damnatum. Sed antea commonstratum est, noua condemnatione nihil opus esse, ubi semel fuerit doctrina damnata. Non potest autem hoc negari, se docere non pauca, quę multis iam seculis fuerunt per ecclesiam in spiritu sancto damnata: iudice uero Bucero, Bucerus nunquam damnabitur, neque unquam fatebitur se errare, quia subuersus est, quamquam ex suo ipsius ore non infrequenter conuinci possit, ipse sese damnasse. Postremo, inquit, quod hoc oppugnant quod secundum coniugium complexus sum, idque cum uidua,

& audent mihi obijcere canones, eo ipso magnum sibi dedecus consciscunt, & manifestant q̄ spiritu agitentur. Cui dicimus, Imo uero plane manifestamus, nos agitari spiritu illo quem dedit Christus ecclesiæ suæ, q̄ est doctor ueritatis, & pudicitiae amator: cuius instinctu sancti apostoli & patres iam inde à prima ecclesiæ origine usq; nunc in eadē lege constiterunt, docueruntq; oportere episcopum unius tantum uxoris esse uirum: qua constantia nobis religionis & pietatis laudem, Bucero ignominiam conciliamus. Verum hanc obiectionē non satis explicat, & partes multas breui pede transilit. Sunt autem obiectionis istius hæ

*Explicatio
Buceranorum
coniugiorum.*

partes: Prima, Bucerus sacerdos & monachus, duxit uxore contra canones. Altera, Ipse monachus duxit non quālibet, sed monachā deo consecratā. Vterq; incestū & sacrilegiū cōmiserunt. Innocentius Can. xv. & xvi. de uelatis & non uelatis uirginibus, si transgrediantur dicit habere damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, & sponsio earum domino tenebatur, & sine uindicta solui nō poterit. Item Chalcedonēsis concilij Can. xvi. & habetur xxvij. quæst. pri. Si qua uirgo. Virginem quæ se domino cōsecrauit, similiter & monachum, non licere nuptialia iura contrahere. Item in synodo Gregoriana ita habetur: Si quis monacham q̄ dei ancillam appellant, in coniugem duxerit, anathema fit. Et responderunt omnes tertio Amen. In eam

*Ducentes
sanctimo-
nialem ca-
pitate ple-
teban-
tur.*

sententiam plurimi sunt apud patres ueteres canones. Iouinianus quoq; imperator cum sub Iuliano apostata quidam ausi fuissent ducere uxores uirgines deo consecratas, legem tulit prætorianam, ut capitali sententia plecterentur, qui sacram uirginem nuptiali thoro uiolare auderent. Tertia, quod priore defuncta, & uiduus, & monachus, & sacerdos, nupsit secundo. Et id quoq; contra canones. Quarta, quod bis uiduam, & eandem quoque monacham, duxit. Et tam præclares nuptias castum coniugium & thorum appellat immaculatū, adeo exiit omnem pudorem, & audet incestas & illegittimas suas nuptias, honestorum ciuium honestissimis nuptijs comparare? Paulus & canones non permittūt presbytero, licet uirgo q̄ sui potestate habet, ducenda sit, nubere secūdo, tantū abest, ut pmittāt uiduam ducere aut sancti-

monialem. De hoc uide dist. xxxiij. & xxxiiij. multos canones, multos etiam apud Innocentium & Gelasium, & alios sanctos Pontifices.

Cum tot tantiq; criminibus sit obductus, & ob hæresum pugnationē pertinacem, ab ecclesia dei alienus, sentiēs omnem sibi deesse facultatem ab obiectis se purgandi, nec enim patitur mali istius natura, quauis licet obfuscetur eloquentia, apparere alia q̄ sit. Ad conuicia & iniurias conuersus, solum recriminatur, & Cleri diffamationē suam credit esse purgationē. Et primum hac utitur retaliationē: Apostolus uult Episcopum unius uxoris esse uirum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, nō cupidum; sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorum, non uiolentum; constat autem esse mandatum dei, ne quis sit litigiosus, aut percussor aut avarus, aut multo uino editus; hoc uero, nubere secundo, non est mandato dei contrarium, neq; tam illicitum, q̄ cætera. Non potest ergo hoc Paulus tam strenue exigere q̄ exigit illa quæ sunt mandato dei contraria. Atqui hæc ipsa quæ talia sunt, hoc est, per se mala, atq; à deo prohibita, clerus dissimulat; ergo debet & in eo dissimulare, qd deus non uetuit, nisi hoc faciant dicit, satis manifestare se nō agi spiritu bono.

B. conuiciator.

1. Tim. 3

1. Cor. 5

¶ Est quidem acuta obiectio ista, sed uana; rursus enim sophisticatur, & facit quod licet uulgo sacerdoti quoque licere; quum his iure diuino, scdo nubere sit uetitum, at non item laicis. Ad hæc si spectetur qd præterea discriminis sit inter ea quæ Apostolus ab episcopo exigit, facile diluitur. Quædam enim sunt emendatu facilia, alia uero difficilia. Quæ faciliter emendantur, quamdiu ea non emendant Clerici, sunt ab officio haud dubium repellendi, & ut dici solet, suspendendi. Peracta uero emendatione & satisfactione; quæ causa est ut amplius repellantur; unde in talibus locum habet decretum Carthaginensis concilij; Clericus donec in uitio est, nō promoueatur. Verū quæ difficulter emendantur aut prorsus emēdari nequeūt, aliter sunt habenda, qualis est, digamia, & copula contra canones.

Apostolus non exigit omnia pariter.

Alicubi erūpit ubi uidet se ratione destitutū, & imperiose satis

G

vult

IVDICIVM CLERI ET VNIVERSITATISCOL.

*B. uult ut
sibi parca
tur quous
que sint
oēs cor-
recti.* uult ut clerus reformetur primum, hoc cum factum fuerit, cum
sua ipsorum suorumq; omnium uitia, ad unum usq; deterferint
& sint toti nitidi, tum primum pollicetur aduersarijs suis suffici
enti ratione satisfacere.

*Genius B.
immode-
ratus.* Et si non iniuria taxat alicubi deprauatissimos quorundā mo-
res, hypocrisim, superstitionem, symoniam, fornicationē, adul-
teria, ceremoniarum abusum, & id genus similia, quæ nemo bo-
nus & pius nisi cum gemitu & suspirijs uidet & audit: tamen ut
sua crimina alienis contegat, plerisq; in locis immodicus est &
falsus, ac summa cum iniuria, contemptu, & calumnia, non sine
uulgi concitatione in clerum, uitia paucorum exprobrat omni-
bus, omnesq; simul dignos & indignos contumelia afficit. Non
mirum si in clero Colonienfi tam amplo & numeroso sint qui-
dam uitiosi, cum in paruo illo Christi discipulorum numero re-
pertus sit qui dominum uenderet ac traderet. Omnibus pijs &
bonis dolet esse in clero uitia, magis dolet quod qui prohibere
possant non curant, maxime uero q; qui debent prohibere nō
solum dissimulant, sed fouent etiam & sustinent. At hic calum-
niator & syncophanta, ita in omnes debachatur & efferuet, tan-
quam omnes ad unum pariter in eodem luto hæreant, & sint om-
nes ex æquo rei, omnibusq; paucorum uitia comprobentur.
Sic facit omnes symoniacos & auaros, omnes scortatores, om-
nes hypocritas, omnes supersticiosos, omnes pharisæos, omnes
sacrilegos, & multo iam tempore sacrilegium re & ueritate o-
mnibus usurpatum. Quicquid mali est apud protestātes, rejicit
in catholicos, à quibus dicit acceptum, neminem catholicorum
docuisse de uera communionē corporis Christi, quod est ec-
clesia, imo neminem nosse ait ecclesiam & disciplinam, neminē
etiam desiderare, omnibus exprobrat q; clerici quidam nego-
tius secularibus implicant, quorum negotia plus millies dicit cul-
tum dei impedire quam uxorem. Alicubi nō pudet cōtestari in
numerabilia esse cleri uitia quæ adhuc restent, & ipse nondū atti-
gerit: & cum faciet oēs sine exceptione malos, protestatur ni-
hilominus se nihil arrogare sibi boni amplius, nihil etiam impu-
tare clero amplius mali, quàm res coram deo habeat. quod quā
mcuda-

*impudēs
mendaci-
um.*

mendaciter, maligne, & peruerse faciat, arbitramur non obscurum his quibus clerus ille longe ornatissimus & religiosissimus est perspectus & cognitus. At interim illi quibus non est perspectus, quid lecto libello aliud cogitant quam esse hæc uitia omnibus communia, omnibusque adherere, quæ conspurcator iste, calumniose affingit? Sed deo laus & honor, per cuius gratiam clerus Coloniensis, pietate, religione, exemplo, uitæ honestate, & omnibus quæ ad clerum pertinent disciplinis, ita ornatus est & instructus, ut uix ulli aliorum, siue in Germania, siue alibi in his omnibus cædat, etiam Bucero & hæreticis omnibus reclamantibus.

Iam quæ omnis eius intentio feratur, & quid hæc sua doctrina, criminationibus, mendacijs & imposturis moliatur, semel explicat. Quisquidem, inquit, non cernuntur in clero esse ea quæ nomini huic & officio congruunt, statim concluditur, quod neque bona ecclesiarum aut dignitates ad clerum debeant pertinere. Atqui hæc est illa Helena. Hic est ille Christus cui seruit, hoc est regnum illud quod cupit sibi suisque ampliari, eaque est quæ meditatur reformatio. Inhiat opibus cleri. Huc inuitat principes proposito S. Gregorij exemplo, quæ refert imperialem exercitum de bonis ecclesiarum multo tempore auulsi. Cõprobat factum Argentinensium, quos dicit ecclesiarum & monasteriorum bona quæ occuparunt eo conuertisse, quæ scriptura, canones & leges expendere precipiunt. Nimirum in omnibus generis infirmos, peregrinos, pauperes, scholas & preceptores, & clerum uerius quam Argentinensium, sacrilegium re ipsa multo iam tempore secundum canones commississe, ideo uidelicet, quod ea quæ Argentinenses faciunt, ipsi non fecerint. Talibus imposturis, homo plenus omni malicia, fraude & dolo, atque ad seditiones natus, persuadet principibus & magistratibus ut credant sibi licere, legitimis possessoribus exactis, ecclesiarum bona inuadere, occupare, pro suo arbitrio erogare & expendere. Contra donationes, fundationes, institutionesque legitimas, & omnes tam diuini quam humani iuris sanctiones. Siquidem Imperatores, reges & principes, quæ collegia aut monasteria construxerunt, & de suis opibus locupletarunt, non uoluerunt earundem administrationem principibus aut magistratui pmittere, siue ut in quolibet usum pro quolibet expenderetur: uerum ut Canonici & monachi, die noctuque deum

B. iniuste
compro-
bat factum
Argenti-
nensium.

B. ad sedi-
tiones na-
tus.

in hymnis & canticis laudantes, & orationibus inuigilantes, cū honesta & necessaria familia decenter & religiose inde uiuerēt, ornarentq; & honestarent, non confunderent sua ægestate ecclesiam Dei: ut item haberent unde tribuere possent necessitatem patienti.

*Sacrilegi
qui.*

Quod si non faciunt peccant quidem, neq; tñ propterea cēsendi sunt proprie sacrilegi. Nisi putamus & fures & homicidas esse proprie laicos illos, qui nō statim distribuūt in pauperes ea quibus ipsi habundāt. Tales enim patres nōnunq̄ iniustos, fures & homicidas appellāt, & illos sacrilegos, uerū hyperbolice. Cū proprie dicātur fures, qui res nō suas dñis earum inuitis auferūt, uel sibi usurpant. Sacrilegi uero qui res sacras aut ecclesiæ commendatas, p̄ter ecclesiæ uoluntatē auferunt aut dispēsant. Vnde Anacletus, & habetur xvij. q. iij. Qui rapit pecuniā proximisui, iniquitatē operatur: qui autē pecuniā aut res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Itē Calixtus, & habetur xvi. q. vij. Si quis principum uel aliorū laicorū dispositionē seu dñationem rerū Ecclesiasticarū sibi uendicauerit, ut sacrilegus iudicetur. In eandē sententiā Paschalis pronūciat, & habetur eadē q. Nullus laicorū ecclesijs uel ecclesiarū bona occupet uel disponat: q; uero secus egerit, iuxta B. Alexandri capitulū ab ecclesiæ liminibus arceatur. Hinc patres Chalcedoneñ. cōcilij uoluerūt ut singulę ecclesię suos haberent œconomos ex clero, ca. xxvi. qui ita habet: Qm̄ in quibusdā ecclesijs, ut rumore cōperimus, p̄ter œconomos episcopi facultates ecclesiasticas tractāt, placuit oēm ecclesiā, habētē episcopū, habere œconomū de clero proprio, q; dispēsaret res ecclesiasticas, scdm̄ sententiā episcopi proprii, ita ut ecclesiæ dispēsatio p̄ter testimoniū nō sit, & ex hoc disp̄gatur ecclesiasticę facultates, & sacerdotio maledictiōis cōtumelia procuret. Quod si hoc minime fecerit, diuinis cōstitutionibus subiacebit. Hoc sonant ueteres Canones. Hoc patres oēs loquūtur, & obseruari debere cognoscit & p̄dicat catho. ecclesia dei: nō q; docet Bucerus, aut faciūt Argentineñ. Qui si uolūt dare eleemosynas, habēt in scripturis unde id facere debeāt, Tob. iij. Ex substantia tua da eleemosynā. Et Salo. in Prou. ait: Honora dñm de tua substantia, &
de

*Eleemosi
næ unde
danda.*

de primitijs frugū tuarum da pauperibus. Egregius reformator
 misericors est in pauperes, docet furari, rapere & sacrilegijs infi- *Buc. do-*
 stere funestis, ut. s. alātur infirmi, pauperes & peregrini, quasi nō *cet surda*
 magis existiulmodi rapina delicientur heresum magistri, Apo- *ri.*
 statę, uotifragi, hypocritę, & incestis cōnubijs foetidi. Si hæc est
 pietas, q̄ est impietas? Si hoc est reformare, quid est euertere? Si
 hoc fas, qd nefas? Quod allegat factū D. Gregorij, neq; historia
 uitę eius cōplectit, neq; platina, aut alius q̄spiā quē nos legimus
 scriptor probatus meminit, & haud dubiū Buceranū cōmētū ē.

Vniuersus orbis testatur quāta mala nobis acciderint postq̄ *Propter*
 pditissimę istę sectę primū pullulascere cœperūt. Nam q̄ tot ru- *heresim*
 fticorū milia cęsa sunt, cui debemus nisi huic hæresi? q̄s incendia *& sectas*
 ista suscitauit? Heluetiorū & Batauorū cruentę seditiones, unde *rustici cœ*
 nisi ex heresibus ortę sunt? Heretici Monasteriū occuparāt, re- *si. & quo*
 gem sibi creauerant, oīmbus christianis minitabātur exitiū. sed *tidie ma*
 qd non moliūtur heretici? Vnde inter principes dissidia, cōspi- *la succre*
 rationes, protestationes, suspensiones, criminationes, nisi propter *scunt.*
 hereses? Nec defuerunt interea irati dei flagella, q̄ nouis studijs
 incūbentes deterrerent, omnesq; simul cōmonefacerent. Sudor
 Britānicus maioribus nostris inauditus. Turca primū depopu-
 latus uastauit deinde, & sub iugū misit Hungariā, ualidissimum
 Christianorū propugnaculū. Bis in germania breui post tēpo-
 re uisus est. Omnis nostrorū conatus instar fumi euanuit, manife-
 sto iudicio irę ac ultionis diuinę, & nūc ceruicibus nostris immi-
 net, ut taceā bella seuisissima, qbus inuicē absumimus alter alterū,
 pestes, famē, sterilitatē, insuetā aeris inclementiam. Quę oīa post
 exortas hereses simul successerūt, & crescētibus heresibus ipsa q̄-
 q̄ succrescūt. Nec spes est nisi submota heresi deū nobis futurū
 propiciū, q̄ multo amplius incredulitati & heresi q̄ erratibus hu-
 manis irasci solet. Qui hæc nō uidet aut sentit, is plane & cęcus ē
 & insensibilis, & sopor dñi, sicut ait scriptura, irruit in eū. Et tñ
 Bucerus pluchrū cōmētum hic nobis offundit, credit se fascino
 oculos obligasse nobis, nec uidere qd uidemus, nec qd sentimus
 sentire, conaturq; persuadere hæc oīa ideo accidere, qd Buceę
 & Buceri cōplices, nō recipimus, qd non possumus credere aliud

quod Euangelium & sancta doceat ecclesia, loquiturque res ipsa, quod non possumus a sensu ueritatis abalienari, & credere bonum esse malum, ac malum esse bonum, non etiam suum uerbum esse purum, quod nimis impurum deprehendimus, neque item esse uerbum domini, quo nihil sit inconstantius, mutabilius & nugacius, quam uerbum domini maneat in aeternum. Tam infelici praestigio nimisque inrecto & perspicuo connititur omnium istorum malorum culpa ab haereticis deflectere & detorquere in catholicos. Quoadmodum olim Demetrianus suorum temporum mala & incommoda in christianos reiciebat, ut quod deos asperneretur. Cui elegantissime respondit egregius ille martyr Cyprianus, demonstrans, quod propter ueri dei cultum neglectum omnia aduersa acciderent. Consimiliter quae relata fatigabant ethnici christianos tempore Augustini, qui & ipse in atheos illos homines hanc quae relata retorquet. Caeterum haec semper fuit malorum hominum proprietates, culpam suam non agnoscere, sed imputare alteri. Verissimum est autem omnem haeresim sequi certissima dei flagella. Non sustinet enim deus perfidiam, illorum praecipue quibus ueritas eius cognita est, quique ipsius religionem & fidem profitentur, inultam. Hoc loquuntur tot afflictiones & captiuitates quae filii Israel ab exteris perpeffi sunt, de quibus Moyses, libri Iudicum & Regum, hagiographi quoque & prophetae dant clara testimonia. Neque desunt nobis exempla propria. Quantum enim malorum introduxit, uel sola illa Arrheni perfidia in ecclesiam? Ea tempestate facies ecclesiae foeda & admodum turpis erat. Non enim ab extraneis tyrannis sicut prius, sed a propriis uastabatur. Et ut Ruffinus, inquit, fugabat alius, alius fugabatur, & uterque de ecclesia erat. Ara nusquam, nec immolatio, nec libamina, suaricatio tantum & lapsus erat, ac ruina multorum, similis poena, sed impar uictoria, si militer cruciabatur, sed non similiter glorificabatur, quia dolebat ecclesia etiam illius casum qui impellebat ad lapsum. Cumque diu satis in ecclesia fuisset tumultuatum, nec adhuc hereses coquiescerent, grauior tempesta accessit: Gothi enim & Wandali crudelissime gentes cum ceteros simul subegerunt. Nec dictu facile, nec cuius credibile quod pessime sub barbaris istis & inhumanis hominibus Christiani fuerint habiti & afflicti, ut complures historiographi, & in primis

primis Victor ille Vitenſum epiſcopus qui eo ſeculo libros tres de perſequentione Wandalica ſcripſit, conteſtantur.

Nec aliud apparet modo futurū, niſi errorum Magiſtri reſiſcāt, & ueritatē agnitā ceſſent aduerſus ſp̄m ſct̄m oppugnare.

Post hęc omnia q̄ Reuerēd. dño, Comitibus, ciuitatibus, aulicis, nobilibus & plebeis cauſam ſuā faciat cōmendatiorem, prouocat nos ad certamen & diſputationem. Et hoc ipſum tan q̄ magnus quiſpiam Quinquentio uehementer urget. Perſuaſit enim ſibi, ut apparet, nos detrectaturos certamen, ſiue ob eruditionis quam ſibi arrogat opinionem, ſiue quod nos ad hanc paleſtram credat parum exercitatos, aut quod ſit probabile, illorum incumbit authoritati & præſidio, quibus iam perſuaſit. Inſimulat nos dolose & parum chriſtiane agere, niſi in paleſtram ſecū deſcendamus. Hoc ait feciſſe diuū Auguſt. & Donatiſtas ad diſputandum inuiſſe. Ita teſtari de ſe Ambroſium ad Marcellinam ſororem. Hoc conſtitutū in lvij. & lix. capitibus concilij Aphricani, ac deinde huc Apoſtolum ipſum nos in hortari. ij. Timo. ij.

Cui nos paucis reſpondemus: Patres nunq̄ detrectaſſe certamen & diſputationem, ſi q̄ incidiſſent quæſtiones nōdum in eccleſia definitæ, ſed conſueſſe ad diſcuſſionem eiufmodi quæſtionum aduerſarios inuiſſe, & ſynodū congregare, in qua ſub iudicibus eccleſiaſticis de cōtrouerſijs definiſſentur & conſtituerēt. At ſi quis per ingenij prauitatē aut nouatiōis ſtudiū nolēs acquirere ſanæ doct̄inæ, ſemel definitas quæſtiones ſubinde refricare, & rursus in dubiū reuocaret, taſſet, coarcebatur: nō autē ad diſputationē admittebatur. Sic Gelafius in ſua decretali, cuius pars habetur. xxiiij. qu. i. Patres noſtri catholici uidel. docti pōtiffices in unaquaq̄ hereſi q̄libet tpe ſuſcitata, quicq̄ p̄ fide, p̄ ueritate, p̄ coione catholica atq̄ apoſtolica, ſc̄dm ſcripturarū tramitē p̄dicationēq̄ maiorū, facta ſemel cōgregatiōe ſanxerūt, incōuulſum uoluerūt deinceps firmūq̄ cōſtare, nec in eadē cauſa denuo q̄ p̄ fixa fuerāt, retractari q̄libet recēti p̄ſumptione p̄miſerūt, ſapientiffime p̄uidētes, q̄m ſi decreta ſalubriſ, cuiq̄ liceret iterare, nullū cōtra ſingulos q̄ſq̄ p̄ſus errores ſtabile p̄ſiſtere eccleſiæ cōſtitutū, ac ſp̄ n̄ſc̄dē furorib⁹ recidiuis ois integra definitio turbaret.

G iij Nam

Nam si similibus etiam præfixis, positarū semel synodaliū regularum non cessent elisæ pestes, resumptis certaminibus cōtra fundamētum sese ueritatis attollere, qd fieret si subinde fas esset perfidis inire concilium: hæc Gelasius. Huc spectat & Martiani Imperatoris constitū. De sanct. trinita. & fid. catho. Nemo.

Hæc patrum nostrorum uestigia, libenter sicut oportet ecclesie siq̄ filios sectamur, damnantes, quod damnarunt illi, disputantes & excutientes, qd nondum est excussum aut definitum. Quod refert multa concilia post Nicænum illud coacta, in quibus rursus de quæstionibus in Nicæno concilio definitis, sit disputatum, arguit Gelasius in eadem sua decretali ad Episcopos Dardaniæ, esse falsum. Vbi ita habet: Non latet nos in tempestate persecutionis Arianæ, plurimos pontifices de exilijs pace reddita respirantes, per certas prouintias, congregatis secum fratribus ecclesias composuisse turbatas, non tamen ut illius Synodi Nicænæ, quicquid de fide & communione catholica definierant, immutarent. Quando uero nobis obijcit Paulum ij. ad Thimo. ij. Seruum autem domini nō oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cū modestia corripientem eos qui resistunt ueritati: quid hoc facit ad imponendam disputationis necessitatem? Apostolus præcipit corripere. Aliud est corripere, aliud disputare. Allegat & Ambrosium, quæ facit ad Marcellinam sororem suam scribere: Se Auxentium Arrianum ad disputandum corā uniuersa plebe Mediolanū prouocasse, sub hac lege & conditione, ut qui populi iudicio uicisset, obtineret Episcopatum. Hic rursus falsus est: Nihil enim minus agit illic Ambrosius, & ne semel quidē meminuit ullius disputationis, tantum scribit sorori agonem suam, q̄ constanter pro ecclesia & altaribus, contra Valentiniani Imperatoris satellites restiterit, & desudauerit. In alia quadam epistola ad Valentinianum ipsum, qui iusserat cum Auxentio disputare, ita respondet: Si tractandum est, tractare didici in ecclesia, quod maiores fecerunt mei. Si conferendū de fide, sacerdotū debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constantino augustæ memoriæ principe, qui nullas leges ante permisit, sed dedit iudiciū sacerdotibus. Factum est

*Buc. falsum.
se allegat
Ambrosium.*

est

est etiam sub Constantio Augustæ memorię Imperatore, patet
 nã dignitatis hære de: Sed quod bene cepit aliter consummatũ
 est. Nam Episcopi synceram primo scripserãt fidem, sed dum vo-
 lunt quidam de fide intra palatum iudicare, id egerũt, ut circum-
 scriptionibus illa Episcoporum iudicia mutarẽtur. Qui tamen
 inflexam statim reuocauere sententiam. Si ad Synodum prouo-
 cat Auxentius, ut de fide disputet, licet non sit necesse propter
 unum tot Episcopos fatigari, qui etiam si angelus de cœlo esset,
 paci ecclesiarum nõ deberet præferri. Cum audiero Synodum
 congregari, & ipse non deero. Tolle igitur legem, si uis esse cer-
 tamen. Hucusq; Ambrosius. Vnde apparet, quã false & perfide
 sanctus ille Pater citetur ab hæretico isto deprauitissimo. Simi-
 li fide allegat cap. lviij. & lix. concilij Aphricani. Quæ dicit con-
 stituere, ut Præfectis seu Prætoribus Cæsareæ maiestatis disputa-
 tioni præsentibus, Episcopi aduersus Donatistas in eant dispu-
 tationem: a quo concilium illud est remotissimum.

*Buc. false
 allegat S.
 Ambro.*

Quantũ autem sacris Canonibus, & patrum Decretis, non
 permittatur nobis cum hæreticis super damnatis quæstionibus
 congressus & disputatio. Ne tamen gloriosus iste Thraso no-
 bis insultet & gloriatur, ut fallit, apud plebẽ: cui persuadet nos
 fugere lucem, causę diffidere, nec habere quod ipsi opponamus.
 En ultro nulla coacti necessitate aut lege, tantum ne tot animas
 lupis impune disperdat, & toties iactet peruersam suam doctri-
 nam, aduersus sanam & orthodoxam sanctæ matris ecclesiæ ha-
 ctenus traditam & prædicatam fidem, quam propter simplices
 quosq; aut iam prope nutantes, expedit, etiam si uetãt canones,
 disputare: pusillorum scandalo potissimum imminente, legiti-
 mam pro fidei nostræ disputationem non abnuimus: etiam su-
 per his eius assertionibus, quas aliquando damnauit Vniuersalis
 ecclesia. Modo detur iudex, cui permittunt canones de fide ec-
 clesiæ diiudicare & definire, & æquis armis concedatur utrinq;
 certare. Hoc est, modo suscipiat sacram scripturã secundum sen-
 sum & interpretationem sanctorum patrum, qui nos ante mil-
 le ab hinc annos præcesserũt. Canones item & decreta per Vni-
 uersalem ecclesiam constituta, & hæctenus comprobata, cum il-

*Colonien-
 ses ultro
 offerunt
 se ad le-
 gitimam
 disputati-
 onem.*

H IORã

lorum patrum & ecclesie doctorum doctrina, qui scholasticam, ut ipsi appellant, theologiam præcesserunt: Hæc sunt enim arma quibus nos impetit, æquum est igitur ut eadem nobis permittat, & finat se illis uicissim impugnari. Ad istiusmodi legitimam disputationem (confisi de auxilio & gratia dei omnipotentis, & Christi saluatoris nostri, qui dixit, Cum stabitis ante reges & præsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini, dabitur enim uobis quid loquamini. Non enim uos estis qui loquimini, sed spiritus patris qui loquitur in uobis) nos promptos & uoluntarios (præter ecclesie consuetudinem) offerimus,

¶ Ita censuerunt deputati ab Vniuersitate & Clero secundario
Colonie. Deputantium & suo nomine,
Anno M. D. XLIII. Vndecima Maij.

Erratum est in Titulo, ubi sic leges: Iudicium Cleri secundarij &c. Item folio secundo pagina ij, linea xxv, & xxvi, lege Reuerend. & illust, &c.